

BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.
1102

BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.

1102

BIBL.
DE
L'UNIVERSITÉ
MS.

1102

M. IV. 155.

Opma ^{breve} ⁱⁿ ^{actione} ^{rubra}
sonum No tram ed. cc

ambur acutur

N^o caput aut agnoscere perinde sapient

Demostratio de functione inferiori tubu-
culi, etiam conclusit subiecto principio
et propria affectione de quibus aut, quid sunt
aut, quid sunt, p. modum de functione et ratione
qua et id scientia cognita dicitur, quod ex 40
sub.

ARISTOTELIS

de ortu & interitu

Libri duo,

*Ioachimo Perionio interprete : per Nicolaum
Grouchium correcti & emendati.*

PARISIIS,

*Ex officina Gabrielis Buon, in clauso Brunello
ad D. Claudij insigne.*

1567.

(4)

Argumentum in novum librum

De ortu et Intuitu

Postquam octo libris de natura
ca applicata sunt quae ad omnia
ante de naturae genera libere
pertinent, quatuor vero libris de
caelo, de res exposita sunt non
solum quae per se sunt immortales
et aeternae atque perpetuo circulant
Motu, qualia sunt corpora aethera
sua: sed de illis quae totae quidem
non intereunt, sed tantum fecerunt
dum sunt, cuiusmodi sunt
elementa, quatuor sunt genera
et quatuor, et harum qualitatum opera
admitte Motu locali feruntur
Gramma quidem diversimodum. Luna autem
sursum, Nunc de istis elementis
tunc quatuor contrariis primae
qualitatibus affecta sunt,
secundum quae in se sunt
agunt et patiuntur et putat
tio Insistuntur, vide aliquando
Orist. horum librorum Mentionem facit
subscriptio de Elementis
ut cap. 4. libri de sensu
et sensibili. Ceterum in priori
libro, imprimis veterum de ortu
rerum commemoratur sententiae
deteriorationem ab ortu et intuitu
et ab his omnibus acciden-
tibus et deteriorationem separat. Hinc
in ortu et intuitu non sunt sine
actione et passione, et contem-
physico, de his agitur, quoniam
vero corpora mixta oriuntur ex
quatuor elementis per commix-
tionem se Mixtionem et temperati-
onem ad contrarium de Mixtione
essentia In posteriori autem libro
Imprimis docet quoniam sunt ortui
et intuitui obvia. Tandem
multiplici quatuor primarum
qualitatum combinatione sunt co-
binatione et elementorum qualita-
tibus immixtis colligit et consti-
tuit quae oia disputatione contra
veteres physicos illustrat.

Postremo ortu et intuitu
solum perpetuae vicissitudinis
causam applicat dicens
in corporibus aethereis
prima causa et primo
motore dependens ponit.

Argumentum primum capituli

Hoc capite veterum de
ortu rerum opinionem
applicare aggreditur ...

qui simplex
appellatur

vide 7 ca
1 lib de nat

Secundo haec particula adiuncta
facile est omni ortu
secundum quod, ut cum
homo sit calidus vel
frigidus quidem est
in alteratione: al-
tertus simplex substantiarum
proprie est dignus in
materiā forma essentia
et introducitur

commutationem
esse dicunt

vide 3 cap 7 lib motu

Quidam veteres in sola
materia substantiam
ponunt atque formam
ut qualitates quando acci-
dunt unde quia generari
nihil aliud est quam
formam in materiam reduci
postmarum ovis nihil
aliud quam alterari quod
est facillimum ...

Opinionee horum de ortu et interitu naturalium

3
si agitur ex uno...

ARISTOTELIS DE ORTU ET INTERITU, LIBER I.

*At aut. dicit ali
quod etiam oia gene
rali ex uno. q. q. una
materia prima. Unde
et si hoc dicitur est
distinguitur h. ab oia
aliis quod ipse dicitur
Cap. i. in materia nome
formae eius substantia
noeum immutari quia
existant formae esse
qualitates accidentiales
d. ut. vero contra dicit
ma. materia immutari
et quatenus ab ipso
formae naturae sunt
perfectiores accipi...*

Ortus autem interitusque eorum omnium
naturalis
qua natura oriuntur ac intereunt, tum cau-
sa, tum rationes explicandae sunt: Et
praeterea de accretione ac commutatione
dicendum est, quid utrumque sit, & u-
trum eadem natura statuenda sit com-
mutationis atque accretionis, an suae utriusque, quemadmo-
dum etiam diuersis nominibus exprimuntur. Veterum qui
dem alij ortum eum qui simplex appellatur, commutatio-
nem esse dicunt, alij aliud ortum, aliud commutationem. Ii
enim qui vnum omnia esse dicunt, omniaque ex vno gene-
rant, idem commutationem ortumque coguntur cōfiteri, &
quod propriè generatur, cōmutari. Qui autem in pluribus
vno materiam rerum consistere ponunt, ut Empedocles, ut
Anaxagoras, ut Leucippus, ij diuersa illa esse definiunt. Quā-
quam Anaxagoras suam ipsius vocem ignorauit. Ait enim
oriri & interire idem quod cōmutari efficere: multa que ele-
menta statuit, quemadmodum ceteri: quorum Empedo-
cles corporea quidem quatuor, omnia autē iis quae vim mo-
uendi efficiendique habent, adiunctis, sex numero comple-
ctitur. Anaxagoras autē innumerabilia, Leucippusque &
Democritus. Ille enim ea quae similes inter se partes habet,
ut ossa, carnem, medullam, ceteraque omnia, quorum cuius
que pars eiusdem est nominis ac generis, elementa, facit.

A ij

ARIST. LIBER I.

Democritus verò ac Leucippus ex indiuiduis corporibus ca-
tera constare asseuerant: hæc autem infinita esse multitudi-
ne, formarumque infinitum esse numerum: cetera verò in-
ter se iis differre, ex quibus constant, eorumque & situ & or-
dine. Anaxagoras autem ab Empedocle videtur discrepare.
Hic enim ignem, aquam, aera & terram quatuor ele-
menta ponit, & magis simplicia, quàm carnem & ossa, a-
liaque eiusdem generis quæ similes in se partes habent. Ille
autem hæc quidem simplicia & elementa, terram verò, i-
gnem & aera concreta. Horum enim ea esse quasi semina-
rium. Si ergo qui ex vno omnia constant, ortū ac interitum
commutationem esse confiteri coguntur. Semper enim subie-
cta materia una eademque manet: cum autem ita sit, com-
mutari dicimus. Qui autem plura genera faciunt, ij necesse
est commutationem ab ortu differre concedant. Horum e-
nim & coagmentatione & dissipatione rerum ortus interi-
tusque consequuntur. Itaque Empedocles etiā hoc modo ait,
„ Nullius est natura, sed una est

„ Mistio, mistarumque prius secretio rerum.

Illud ergo perspicuum est, hanc sententiam eorum decre-
tis esse consentaneam, eorumque hanc esse sententiam. Is ve-
rò etiam necesse est commutationem aliquid esse præter or-
tum concedere, quod tamen eorum orationi repugnat. Verū
autem esse hanc orationem nostrā hinc facile perspicui licet.
Vt enim cum res quiescit, in ea mutatione quæ accessio & de-
cessio dicitur, consequi animaduertimus: sic commutatio-
nem, cum interea per ea quæ dicunt qui plura initia vno fa-
ciunt, sequi non possit vlla commutatio. Affectiones enim,
quibus hanc mutationem euenire dicimus, elementorum di-

Id est autem hæc
vid. cap 4 in 20 not
Dicitur autem natura
principia in infinitis
partibus similibus
posse fieri eius concipi
etiam quodam confusum &
indigestum material in
quibus sunt rerum &
particulae continentur
Dicitur quoque hoc ad
ad rerum compositionem
ex illa materia duci
atque hanc particula
rerum dominante numero
rerum veritates effici...

Nullus est natura

Omne & hominibus
hinc autem ita interpretatur
forma corporis mixti ex
elementis nullus est
elementorum sed tantum
compositum in natura quodam
modo...

Ut enim cum

Hoc loco non negat
accrétionem et decré-
tionem atque alterationem
motus esse sed tantum
significat accrétionem
et commutationem
fieri subiecto dicitur
remaneat secundum suam
naturam cognod Mutatur autem
secundum accidens ut
postea dicitur...

Affectiones enim
quibus

Empedocles voluit quæ
libet secundum quod
facile est differre
esse elementorum, idcirco
deinde negat de formis
omni fortasse quia putant
elementa esse principia
& ex se fieri omni no-
tandum est de hoc cap 100 pat...

Nota

DE ORTV ET INTERITV.

Modo calidum solem

3 hie vasione significat
imped. ignem & aqua
contrariis qualitibus
differe, id est
de alijs diobus
et claudere dicitur est

stinctiones sunt ac differentia, ut calor frigus, calor, atrox,
ariditas, humor, durities, mollitudo, & unumquodque ca-
terorum. Id quod ait etiam Empedocles,

„ Non calidum solem, nos cernere possumus album,

„ Ast imbrem semper nigrum, semperque rigentem.

Similiq; modo de ceteris statuit. Quapropter si fieri non po-
test, ut ex igne oriatur aqua, nec ex aqua terra, nec ex albo
quidem quicquam nigrum, nec ex molli durum reddetur.

Eadēque est aliorum ratio. Atqui positum est hoc esse com-
mutationē. An non etiam perspicuum est materiam vnā

De impedimentis
quidem

semper contrariis proponendam esse, siue loco res mouean-
tur, siue crescāt aut decrescant, siue etiam cōmutentur? Præ-
terea ut hoc etiam cōmutatio sit eadem ratione necesse est.

Si enim commutatio est, unum etiam elementum subiici-
tur: & una omnium materia, eorum quæ alia in alia se ver-
tunt: & si unum subiicitur, cōmutatio est. Ac Empedocles

quidē & cum iis quæ constat esse, & secum pugnancia vi-
detur dicere. Simul enim & elementa nulla aliud ex alio
oriri dicit, sed ex elementis cetera omnia: & cū vniversam

naturam in vnū contraxit præter discordiam, ex vno rur-
sus omnia gigni fatetur. Ita ex vno quodam eorum quæ di-
stinctionibus quibusdā secernuntur, & affectionibus, aliud

aqua, aliud ignis extitit, quēadmodum solem candidum &
calidum, terrā grauem durāque esse dicit. Detrahit ergo
his dissimilitudinibus, (detrahi enim possunt, cum sint or-
ta) profectō & terra ex aqua, & aqua ex terra oriatur

necesse est: itēque cetera omnia nō tum modo, sed etiā hoc
tempore, si in eis affectionum proprietatumque vicissitudo
consequatur. Sunt enim in iis quæ & adesse posse dixit, &

consequatur. Sunt enim in iis quæ & adesse posse dixit, &

Sim negat imped.
elementa ex se mutua
oriri nō possunt
si scilicet sunt co-
tra vnā sed diuersa sunt
pugnancia & guntur
In vna aut parte dicit
Nullus elementum
ut ex alio oriri
In actura aut dicit
ora sequente in vnū
videt. cap 4 ab initio
contrariis pā concordia
detrahit qualitibus
Hence est in vno
contracta fuerunt tu
ora in se ex illo
vno & ponit admetia
qualitibus quæ
pūnt detrahit fuerunt
quod fieri nō potest
impedimentum ex
se guntur omnia...

ARIST. LIBER I.

atque etiam illud

Submissum est apud Aristot. de sensu et intellectu. ubi dicitur: Illud videtur magis magis illam magis confusam autem magis esse quatuor elementis. Si autem id videtur vni principii potius an potius magis illam confusam naturam esse de elementis. perinde est atque ut plura principia statuerentur.

Argumentum. Cap. 2.

Impugnare proponit quod de ortu sunt explicanda. Deinde docet imperfectum fuisse Platonem de ortu et interitu.

Plato quidem solum

Nam in Aristo tenet disputant de ortu elementorum. unde patet de quibus motibus qui ortum consequuntur cum modo sunt accretio et ablatio...

secundum modo

Democritum de sensu et intellectu. ubi dicitur: Illud videtur magis magis illam magis confusam autem magis esse quatuor elementis. Si autem id videtur vni principii potius an potius magis illam confusam naturam esse de elementis. perinde est atque ut plura principia statuerentur.

rursum abesse, praesertim cum etiam nunc inter se illius sententia, discordia, concordiaque discrepant. Itaque etiam tu ex vno orta sunt. Non enim quidem certe tum cum ignis, aqua & terra confusa etiam erant, haec constabit rerum universitas. Atque etiam illud dubium est, utrum hoc unum an plura illa principium statuendum sit, ignem dico & terram, eaque quae sunt eiusdem generis. Quae enim ex parte unum quasi materia subiicitur, ex quo terra & ignis mutatione motuque nascuntur, ea elementum unum dicitur. Quae autem hoc per quandam compositionem illorum concursu oritur, illaque ex dissipatione ac secretionem, illa elementi potius speciem gerunt, naturaeque ordine priora sunt.

Omnino igitur de ortu interituque rerum simplici dicendum est, an sit necne, & quis eorum sit modus, ac de ceteris motibus qui vere ac proprie hoc nomine appellantur, accretio inquam, & commutatio. Plato quidem solum de ortu & interitu differuit, quemadmodum rebus convenirent, nec de omni ortu, sed de elementorum origine. Quae porro modo carnes, vel ossa, vel aliquid aliud eiusdem generis nascerentur, nihil tradidit, nec praeterea de commutatione & accretione, quemadmodum in res caderent.

Atque ut summatim dicam, praeter ea quae primo aspectu apparent, nemo, excepto Democrito, de ulla re disputavit. Hic autem curam diligentioremque adhibuisse videtur, ut de rebus omnibus diceret, sed in modo peccavit. Neque enim quisquam, iam ut dixi, de accretione precepit, nisi forte quod quis dicere potuisset similis rei accessione omnia augescere: quo autem modo id fiat, non item: nec de admixtione, nec de ulla propemodum alia re, veluti quomodo aliud fa-

DE ORTV ET INTERITV.

4

ciat aliud accipiat naturales impulsiones. Democritus autem & Leucippus ex eis figuris quas fecerunt, commutationem & ortum faciunt, dissipatione & concursatione ortum ac interitum, ordine verò & situ commutationem.

Quoniam autem verum in eo quod videatur consistere putauerunt, eaque quae videantur, & contraria & infinita, figurarum infinitum numerum esse posuerunt. Itaque eius quod concretum est mutationibus idem alij atque alij contrarium videri, commutarique exiguae rei admixtione: omninoque vno commutato aliud videri.

Ex iisdem enim literis tragediam comœdiamque fieri. Sed quoniam fere omnibus aliud ortus videtur esse, aliud commutatio, resque oriri ac interire coagmentatione & discretione, commutari verò affectionum vicissitudine, de his accuratè videndum est.

Habent enim hæ quæstiones tum multas, tum quae à ratione non sunt alienae. Si enim congregatio est ortus, multa incommoda sequuntur. Sunt autem rursus aliae rationes quae vim habent ad cogendum aduersarium, nec facile discuti possunt, quibus ostenditur aliter fieri non posse. Ac si congregatio non est ortus, aut non esse ortum omnino, aut à commutatione non distingui. At enim tunc hoc difficile est ad explicandum, tamen danda opera est, ut explicetur. Principium autem horum est omnium, utrum hoc modo res & oriantur & commutentur & augeantur, eaque quae his contraria sunt, ferant & quasi patiantur, ut primae magnitudines indiuiduae sint, an nulla sit indiuidua magnitudo, hoc enim magnopere refert. Rursusque si magnitudines indiuiduae sunt, utrum quemadmodum Democrito & Leucippo placet, hæ sunt corpora, an ut in Timæo.

Ex iisdem omnibus

Quomodo admodum & quod est
liberum simul Tragicæ
dia & comœdia, &
ty mte se diffinitum
ita & se diffinitum
ora fide crediderunt
Democritus & Leucippus
quod at & atomorum
diversorum & situ
ipsas res omnes ab
figuris accipere ...

Congregationis congregatio

Et si ortus videtur
Nec quædam congregatio
de confuso multarum
res: rursus (ty no
est congregatio ...

Utrum quemadmodum
Democritus
si corpora fiant &
extrematibus ut
voluit Plato & in
oab dixeruntur addit
modo extrematibus &
agnae fiant &
in oab dixeruntur
Quæque amos &
punctus atque prima
principia essent in dem
qua quod est ab surdus ...

ARIST, LIBER I.

scriptum est, extremitates? Atque hoc quidē ipsum, quem-
admodum alio loco diximus, absurdum est, in extremita-
tes magnitudines diuidi. Itaque magis consentaneum est,
indiuidua esse corpora, quamquam hoc quoque valde absur-
dum est. Veruntamen horum quidem ratione & sententia
tam commutatio, quā ortus existere potest, ut iam dixi,
sui & ordine in eadem re mutato, figurarūque differen-
tiis, id quod Democritus facit. Itaque colorem esse negat, mu-
tatione enim res colorari. Eorum autem sententia, qui ma-
gnitudines in extremitates diuidunt, non item: nihil enim
præter solida extremitatum compositione existit, propterea
quod effectiōnem nullam ex se possunt gignere. In causa est
imperitia, quæ eos impedit, quo minus consentanea perspicere
possint. Itaque ij omnes qui magis versari sunt in physici-
s, facilius possunt eiusmodi principia ponere, quæ facilius
& sepius sibi constare possint. Qui autem rationum mul-
titudine contenti ad res ipsas non attendunt, ij per paucis in-
spectis, facilius mentem suam explicant. Atque etiam ex
his intelligi licet, quantum inter eos intersit, qui physice con-
siderant, & qui rationum tantum momenti nituntur.
Aliis enim magnitudines indiuidua esse dicuntur, quia
alioqui illud quod ipsi ponunt αὐτοτελῶς multa esse cōclu-
deretur. Democritus autem propriis physicisque rationibus
adductus videbitur. Quod progressu disputationis pla-
num fiet. Habet enim dubitationem, si quis ponat ali-
quod corpus & magnitudinem quæ omni ex parte diu-
isa sit, idque fieri possit. Quid enim erit illud quod diuisi-
onem effugiet? Si enim undique diu-
isa est, atque id fieri
potest, siue simul eadem in omnē partem diuisa erit (etiam

sui & ordine

Democritus
et ortu de Atomis
commutari vero atque
mutari omni suo situ
et ordine videtur pagina
f. 104.

Itaque colores

Democritus autem colorem
tantum apparet
de Mutatione figurarum
et in ipso atque

Itaque ij omnes

facile indicant
tonum ita autem
habuisse ut omnes
me intuerentur, ut de
rebus naturalibus
perfecte indicare non
poterunt

αὐτοτελῶς

una est de Platone
rationibus quibus
affabatur extremita-
tes esse indiu-
hoc modo. Itaque
itaque extremitatibus
atque ipsa idem est
simplicissima. Ergo
extremitates sunt in-
duæ

DE ORTV ET INTERITV.

si non simul ea diuidebatur) siue id fiat, nihil erit absurdi. Nec alia erit ratio si per medium ista fiat diuisio. Omni-
noque si ea illius natura sit, ut diuidi possit, quanquam di-
uisa sit, nihil absurdum sequetur: quandoquidem si in decies
millies dena millia diuisa sit, nullum sequetur incommo-
dum, etsi nemo vnquam fortasse diuisurus sit. Quonia igitur
omni ex parte talis est natura corporis, diuidatur. Quid
ergo reliquum erit? magnitudo? fieri enim non potest, erit e-
nim aliqua non diuisa. At omni ex parte diuidua esse po-
tuit. Atqui si nullum erit corpus, nec magnitudo, & ta-
men diuisio erit, aut ex punctis erit, & magnitudinis ex-
pertia erunt ea ex quibus constat, aut nihil omnino. Ita siue
ex nihilo fiat, siue concreta sit, vniuersum etiam nullum erit
reuera, sed tantum esse videbitur. Itemque si ex punctis con-
stet, non erit ulla quantitate & magnitudine preditum.
Dum enim in una magnitudine alia ab aliis contingeban-
tur, unaque magnitudo erat, erantque omnia, nihilo totum
maius reddebant. Nam cum in duo plura ve diuisum est,
nihil minus aut maius, quam prius, existit. Ita si vniuer-
sa puncta componantur, nullam efficient magnitudinem.
Quinetiam si quod quasiramentum ex corpore quod diui-
sum erit oriatur, & ita a magnitudine aliquod corpus pro-
ficiatur, eadem ratio repetetur, quomodo illud diuiduum
sit. Sin non corpus, sed forma quedam separabilis, aut affe-
ctio sit, id quod abscedit, sitque magnitudo, puncti vel ta-
ctus sic affecti, profecto absurdum est magnitudinem esse
ac constare ex non magnitudinibus. Præterea alicubi erunt
puncta etiam immobilia, aut quæ mouentur. Et semper
tactus vnus ita duorum quorundam est, ut aliquid sit præter
tactum...

Quid ergo reliquum

Democriti opinionem
ita dicitur, omnia aut
puncta diuidi potest & a
ty ut quod post diuisi
omni diuidua

amplius diuidi non possu-
nt. Igitur quod remanet
non est magnitudo
quia omnia magnitudo
potest diuidi. Non
est ista punctum quod
oportet quantitates
quantitates
quod non est stare diuisi
non est nihil. Alioquin

corpus ex nihilo fieri
ergo oportet illud quod
post diuisiōem corporis
ut remanet esse
corpus. Et ita corpus
est in diuisiōe quod
est absurdi simul...

Ita si diuisa
si diuisa puncta diui-
dua sunt ita ut se
copularentur. Nulla ex
his resisteret magni-
tudo quia in diuisiōe
additur in diuisiōe nulla
officiat magnitudinem.

Quinetiam si quod

Cum aliquod corpus sit
diuiditur & remanet quod
illo ad aduētu videtur
est in diuisiōe & ita
illa sunt corpora ab aliis
corpus & non corpus
constat. Ergo est aliud
quod remanet in diuisiōe atque
hoc modo & democri

aut quæ mouentur

Alia ratio probans illa remanere non
esse puncta, nullum punctum est
mobile atque illa remanere mobile
sunt. Ergo... Et semper tactus

de ratio nulla puncta se tangunt
quia in diuisiōe puncta diuisiōe
puncta atque illa remanere itaque

Practerea
Quia ratio si lignum
dimidatæ de quod post
dimidionem æquatur
in puncta necessa
no amittit respondere
ut est si rursus
illa puncta in unum
f coadunatur posse
fieri lignum æquale
priori ligno dimiso
quod si fieri non
potest. Cum aut
puncta magnitudinis
sunt propria corporis
componitur ex his
magnitudinibus quod est
absurdum quod ergo
dimidatæ sunt corpora
in puncta ...

Omne quidem
hæc ratio ita efficitur
si corpus quæ dimidi
potest in quatuor. Itæ
Idcirco iam coadunatur
iam dimisum esse in
quatuor. Itæ nihil
reliquum est quod possit
dimidi quæ igitur
dimidatæ sunt dimisi
onem aut sunt corpora
aut nihil atque absurdum
est dicere esse nihil
sunt igitur corpora ...

Veterum de ortu mundi

ARIST. LIB. I.

tactum, diuisionem atque punctum. Ita si quoduis corpus,
aut quamuis magnum omni ex parte diuiduum esse pone-
tur, hæc omnia incommoda sequentur. Præterea cum li-
gnum iam sectum, aut aliquid aliud composuero, rursus
unum, par erit & æquale: idem igitur fiet si in quouis pun-
cto lignum diuisero. Vim ergo habet, ut in omnem partem
diuisum esse possit. Quid ergo est quod superest post diuisio-
nem? Nam ut sit etiam affectio quædam, at certè quomo-
do in hæc diuiditur, aut ex his existit, aut quomodo hæc se-
parantur? Ita si magnitudines ex tactionibus & punctis
constare non possunt, corpora tandem & magnitudines
quædam indiuiduæ sint necesse est. Atqui ij qui hæc concesserint,
nihilominus incōmodum suscipere cogentur. De quibus etsi alio loco disputatum est, tamen danda opera est, ut
hæc dissoluantur. Itaque ab initio repetenda est questio.
Omne quidem corpus quod sensu percipitur, non est absur-
dum esse & diuiduum in omni puncto, & indiuiduum: quod
enim diuiduum est potestate, illud erit reipsa. At fieri non
posse videtur, ut eam vim habeat, ut simul in omnem par-
tem diuidi possit. Si enim fieri possit, & esse aliquando po-
test, non tamen ita, ut reipsa utrunque simul sit & diui-
duum & diuisum, sed diuisum in quouis puncto. Nihil er-
go erit reliquum, corpusque quod interit, in id quod non est
corpus occidit, & renascetur, aut ex punctis, aut certè ex ni-
hilo. Quod quo modo fieri potest? Illud tamen perspicuum
est, corpus in eas magnitudines quæ ipsæ seorsum ac per se
coherent, atque in minores, easque & inter se distantes &
separatas diuidi. Non igitur si in partes diuidatur infinita
sectio erit, nec simul in quouis puncto diuisum esse potest.

DE ORTV ET INTERITV. 6

non enim fieri potest, nisi ad certum quendam terminum. Necesse est igitur indiuiduas magnitudines inesse quæ sub sensum non cadant, præsertim si ortus congregatione & secretione interitus existat. Atque hæc quidem ratio est, quæ cogere videtur, indiuiduas esse magnitudines. Captiosam autem eam esse dū latet, & quatenus lateat, dicamus. Quoniam enim punctum cum puncto non coheret, omni ex parte diuiduū esse, est quatenus in magnitudine reperiatur, est quatenus non reperiatur. Videtur autem hoc esse quando admittitur, ubiuis & in omni parte punctum esse: unde fit magnitudinem in nihilum diuidi, omni enim in parte punctum esse. Ita vel ex tactionibus magnitudinem constare, vel ex punctis. Hoc autem est quatenus in omni parte inest, propterea quod vnum ubique est, & ut vnumquodque punctum, sic omnia: sed plura vno non sunt, neq; enim sunt coherencia. Vnde fit ut isto modo non sint in omni parte. Si enim per dimidiam partem diuiduum sit, in punctum etiam quod coheret, diuiduum erit. At nō est. Neque enim punctum puncto est continens, hoc autem diuisio est & compositio. Quocirca est & congregatio & secretio, sed nec in indiuidua, nec ex indiuiduis (multa enim incommoda hinc sequeretur) nec ita, ut in omnem partem diuisio existat, (si enim punctum puncto continuatum esset, hoc fieret) sed in parua & minora secretio est, congregatio autem ex minoribus. Nec verò absolutus & perfectus ortus congregatione secretioneq; definita est, ut quibusdā placet, qui eā etiā mutationē quæ in natura coherente fiat, cōmutationem volunt esse: atq; hoc ipsum est in quo omnis eorū error cernitur. Nō enim absolutus ortus & interitus congregatione & secre-

B ij

Captiosam autem
Nonnulli ita captiose
disputabant. Cui quæ
ne corpus sit diuiduū
ergo diuidi potest?
qualiter sit? Et al
qualiter corpus
sit punctum est? Ergo
punctum diuidi potest
et per consequens, &
punctum corpus diuidi
potest. Porro hoc
affertur punctum
diuidi posse, quia punctum
non ita reputatur, ut
qualiter corpus sit
eius altera punctum
coherens, quia ut
dictum est inter quæ
libet duo puncta linea
interiecta est...

Nec vero absolutus
congruatur diuidi res
hæc quæ ortus non
distinguit ab altera
tebæ sine commu-
tatione. Imprimis diuidi
ortus est imperfectus
et: afectionis vero
si perfecta et in
sua essentiali forma
esset, ortus & interitus
ortus proprius et
absolutus est. Hæc au-
tem: afectionis vero
accidentis...

DE ORTV ET INTERITV

significat, id quod non est omnino, negatio erit generalis omnium. Ita necesse erit id quod oritur, ex nihilo oriri. De his quidem aliis locis disputatum est & explicatum pluribus. Paucis autem nunc quoque dicendum est, quodam modo ex nihilo planè aliquid fieri, alio autem modo semper ex eo quod est. Quod enim esse potest, nec adhuc re ipsa est, antecedit necesse est, quod utroque modo dicitur. Quod autem his etiam explicatis, nouam dubitationem affert, id repetendum est, què possit absolutus ortus esse, siue ex eo quod esse potest fiat, siue etiam aliquo alio modo. Quæret enim quispiam sitne essentia, atque adeò huius essentia ortus, non qualitatatis, nec quantitatis, nec loci. Eadem est interitus ratio. Si quid enim oritur, perspicuum est essentiam quandam esse posse, quæ reuera non sit, ex qua ortus existat, & in quam necesse sit mutari & occidere id quod interit. An igitur huic aliquid aliorum re ipsa conueniet, id est, eritne quantum, aut quale, aut in aliquo loco id quod solum substantia quædam singularis esse potest, re ipsa autem nec in rerum singularum numero est, nec in eorum quæ sunt? Si enim nihil re ipsa est, omniâque esse potest, fiet ut & seorsum ac per se consistere possit quod hoc modo non est, & præterea id quod semper timuerunt ij qui primi in philosophia versati sunt, aliquid ex eo quod nullum antefuerit, oriatur. Quod si illud in rerum singularum aut essentiarum numero non erit, sed aliquid aliorum quæ exposita sunt, à rebus ipsis & essentiis seiungi poterunt, quemadmodum diximus, affectiones. De his ergo quoad eius fieri potest, exquirendum est, quæque sit causa cur ortus perpetuetur, & is quo aliquid omnino ac simpliciter ori-

Paucis autem nunc
proposita difficultatibus
applicatis in a
quod planè nunc est.
f. nunc est actu
nunc potestate nunc
oio oritur. Et vero
oio nunc est actu sed
potestate oia sunt
Cuiusmodi est materia
sive b. cap. 1. de nat.
sive b. cap. 1. de nat.

Quod enim esse
componitur difficultatibus
applicatio nunc pe
ut antequam sit. No
est satis est intelligere
res oia quod de quod est
potestate sed potestate
applicandus est. Cur illud
potestate efficitur
In videtur quia possu
esse substantia. In
quantitas, aut qualitas
aut demum aliquid
ceterum calid...

Vel aut potestate esse
quod possu esse substan
tia. Quia aut id quod
proprie oritur su substantia
non potest oriri
ex non substantia...

Quod si illud
Materia prima qua
ex parte talis talis
est actu nunc est
res vniuersa nunc
ingueant. Et qualitas
est potestate vniuersa
et rationem quodammodo
obtinere quæ omnes
formas potest recipere
videt. ca. de p. d. p. h. g...

tur, & is quo ex aliqua tantum parte quippiam nascitur.
Quoniam autem causa una est, ex qua principium motus
esse dicimus, unaque materia, de huiusmodi causa dicen-
dum est. De illa enim antè dictum est in ^{et natura} libris de motu, esse
aliud semper immobile, aliud autem sempiterno motu cie-

ri. Ac de principio quidem quod moueri non potest, prima philosophia est disputare. De eo autem quod ceteris motum affert, quod perpetuo pulsus agitetur, post explicandum erit, quidnam eorum quæ rerum singularum numeri sunt, eiusmodi causa sit. Nunc autem de ea causa dicamus, quæ in materia genere ponitur, quæ facit, ut ortus & interitus naturam non deserant. Eadem enim opera fortasse id etiam planum fiet, de quo modo quaesitum est, quid de ortu & interitu qui omnino appelletur, tenendum sit. Existit etiam magna quædam quaestio, quæ causa sit, cur ortus rerum consequentia quadam perpetuetur, siquidem id quod interit, in id quod nullum est recidit, & quod non est, nihil est. Nam nec singularis substantia est quod nullum est, nec quale, nec quantum, nec in loco. Quod si semper res aliqua occidit, quid est causa quamobrem non iam olim consumpta sit, & inanis reddita hac rerum vniuersitas? si quidem finitum erat id ex quo vnumquodque eorum quæ fiunt, oritur. Non enim quia infinitum est id ex quo nascitur, non deficit: hoc enim fieri non potest. Nam res ipsa nihil immensum interminatūque est, potest autem esse per diuisionem. Ita hanc vnā esse oportebat, quæ minore semper gignenda re non deficeret, nec consumeretur. Nunc autē hoc non adnīmaduertimus. Quod igitur huius interitū illius ortus, & huius ortum alterius interitus con-

u d e e a - g . z . h d . . .

Dehis ergo

2^ous actus de intentione
 perpetua necessitate
 in duplici assigna
 causa, nam prima
 causa mouendi: a causa
 vero mouendi Motus
 est singul^{is} effectus
 Nam, ut dicitur cap
 10. secundum librum
 1° de cap^{is} 1° lib^{er} motus
 est pro accessu et
 receptu vero intentionis
 est causa . . .

Exposita magna
habitu et alicuius quae-
cumque videtur in id quod
inter se sunt assema-
tiones non sunt ortus si
proprietates...

gnd stausse

Respondere avaris avaritia
 efficit infirmum quod de
 facit & ego meum
 divina p[ro]p[ri]a aliquid
 p[ro]videntia de accipit ad
 ortus p[ro]p[ri]andis et ad
 negat avaritia - aliquid
 et ad actus infirmum...

Quod igitur huius
propositi questionis pro
ponitur explicatur
Cum in materia
qua res intendit: magis
u absque forma, oportet
ut cum momento formae
deponatur eadem non
introducatur in materiam
proque intentione unius
est ortus alius: et o
id magis ortus a se.

esse per diuisionem. Ita hanc unam esse oportebat, quæ mi-
nore semper gignenda re non deficeret, nec consumeretur.
Nunc autē hoc non adnimauertimus. Quòd igitur huius
interitū illius ortus, & huius ortum alterius interitus con-

sequitur, mutatio vicissitudinē rerū perpetua sit necesse est. Atque hac quidem causa existimanda est satis magna esse ortus interitusque rerum omnium. Cur autem alia omnino nasci & interire dicantur, alia non omnino, rursus videndum est: siquidem idem huius quidem ortus, illius autē interitus: & huius interitus, illius ortus esse dicitur. Hac enim rationem quandam desiderant. Dicimus enim nunc omnino interire, nec cum alicuius adiectione, atque hic ortus omnino appellatur, idemque interitus. Hoc autem aliquid efficitur illud quidem, sed non omnino, absoluteque fit. Eum enim qui discit, doctum effici dicimus, fieri autem omnino non dicimus. Quoniam ergo ut saepenumero exposuimus ac distinximus, alia certam quandam ac definitam naturam significant, alia non significant, ex eo id quod in questione est nascitur. Interest enim in qua mutetur id quod mutatur. veluti progressus quo aliquid ignis efficitur, ortus est perfectus, & alicuius ut terrae, interitus, terrae autem ortus, ortus est quidam, non autem planē & omnino ortus, sed ignis interitus omnino, quemadmodum Parmenides defendit, qui id quod est, & quod non est, ignem terramque esse dicit. Hac quidem an alia eiusdē generis ponamus, nihil refert. Modum enim, non id quod subiicitur, quærimus. Ac is quidem progressus, quo ad id quod nullum est, omnino peruenitur, absolutus est interitus: is autem, quo ad id quod planē est, absolutus ortus. Quibus ergo ista distincta sunt siue igni & terra, siue aliis quibusdam, eorum unum erit in rerum natura, alterum nullum erit. Ac uno quidem modo aliquid omnino oriri & interire ab eo quod non omnino, differet: alio autē ex materiae qualitate. Cuius enim differen-

Cur aut alia
proponit alia quæstione
ad ortum inegitabita
terius videlicet unum
ortus dicitur absolutus
in sumptis aliter
vero secundum quod, quia
quæstione præsigna
debeat tunc
ortus dicitur: ha
ortus præter dicitur
quod dicitur esse
de absolute de
substantia: ortus
vero secundum quod
quod non dicitur
esse substantia: sed
esse hoc vel illud
ut cum per alteratione
non dicitur dicitur
esse aliquid aut fuit
dicitur ...

Interest enim in
Ortus simpliciter distingu
tur ab ortu secundum
quod, quia dicitur
ad quod: Nam
si terminum ad quod
se forma substantia
hab: ortus est absolu
tus & simpliciter si ve
ro accidentaria
ortus est secundum quod
quemadmodum parmes
onides dicitur
reprehendit parmenides
quod dicitur ortus
esse: tantum esse abso
lutum & simpliciter
qui offerunt nobiscum
forma: at quod hoc modo
est forma ignis si
stantior forma terre:
ortus ignis absolutus
esse: & terra vero
secundum quod ...

De his quæstionibus
ortus simpliciter dicitur modis distinguere ab
ortu secundum quod. Primum quod est quia
ortus simpliciter est inter contradietibus
secundum: ortus autem secundum quod, inter
contrarios. Secundum quod qualitate
hæc modis distinctionis secundum formam
profectionem ...

fugue autem primatio

Quod de ortu rerum naturalium

ARIST. LIB. I.

In omnibus ad esse illud quod
est essentia propria habet
rationem primationis

Quod enim in

Inseparabilem esse
proprium esse duntaxat
val quod sensus
maxime patet de
aliquid habet ortum
esse ab soluto alio
vero quod non ita sensu
sub potestatem ne
ortum esse secundum
quod

Causa autem

Illi in se sensum
ad intelligentiam
distinguentur
cap. 5. 3. 26. Metaph...

hoc autem fit

Proprie modis
sub materia se differunt
ortus ab soluto, et
ortus secundum quod

tia magis rem aliquam declarant, id essentia est potius: cum
ius autem privationem, id eius quod non est, magis ratio-
nem subit: ut calor attributum est quoddam, et forma,
frigus autem privatio. Terra autem et ignis, his etiam dif-
ferentiis distinguuntur, quanquam permultis eo ipso quod
sensum mouent aut non mouent, differre potius videntur.
Cum enim in materiam quae sub sensum cadit, mutantur,
tum ea nasci aiunt: cum in eam quae non apparet, interire.
Quod enim in natura rerum est, et quod nullum est, ex eo
quod sensu percipitur, aut non percipitur, definiunt:
quemadmodum id quod scientia comprehenditur, esse:
quod ignoratur, non esse dicunt, sensus enim vim scientiae
obtinet. Quemadmodum igitur iidem se ex usu sensuum
aut potestate et viuere et esse iudicant, sic etiam res et
esse et viuere quia sentiantur, aut cadere sub sensum pos-
sint: in quo verum quodam modo sequuntur, sed id cum di-
cunt, non verè dicunt. Itaque fit interdum, ut aliter ad opi-
nionem, aliter ad veritatem aliquid et oriatur omnino et
intereat. Ventus enim et aer sensus iudicio minimè sunt.
Itaque ea quae intereunt, omnino interire dicunt, cum in hac
ipsa mutantur: oriri porrò, cum in id quod tractabile est, in
terramque se vertunt. Ad veritatem autem si hoc dirigamus,
haec ipsa in numero rerum singularum ac formarum po-
tius quam terra, ducuntur. Causa ergo quae sit, cur ortus is
qui omnino dicitur, interitus sit alicuius, interitusque is qui
omnino appellatur, ortus alicuius, dictum est. Hoc enim fit
propterea, quod materia differat, nempe quod essentia sit,
aut non sit: aut quod una magis, altera minus: vel quod
una materia magis sub sensum cadat, ex qua et in quam

DE ORTV ET INTERITA.

fiat mutatio, altera minus cadat. Nunc causam afferamus, cur alia omnino oriri dicantur, alia aliquid fieri, non aliorum ex aliis mutatione ac vicissitudine, ea ratione quam modò exposuimus. Modò enim hoc tatum explicatum est cur cum ortus omnis interitus sit alterius, & omnis interitus alterius sit ortus, nò eodẽ modo iis quæ in se inuicẽ mutantur, attribuatur nomen ortus & interitus. Quod autẽ posteriùs dictum est, non hoc quærit, sed quamobrem is qui discit, nò omnino fieri dicatur, sed doctus effici: quod verò nascitur fieri omnino, hæc autem categoriis distincta sunt. Alia enim rem aliquam ex singulis declarant, alia qualitatem, quedam quantitatem. Quæ ergo essentiam non declarant, omnino planèque fieri non dicuntur, sed aliquid fieri, veruntamen peræque in omnibus ortus potius iis quæ in ordine partem alterã obtinent, attribui solet, veluti in essentia, si ignis, non si terra oritur: in qualitate, cum doctus, nò cum ignarus efficitur. Ac quedam esse quæ omnino generentur, alia quæ non omnino, tum vniuersè, tum in ipsis etiam substantiis diximus: & cur causa sit ut materia perpetui ortus rerum, subiectum, nempe quod in cõtraria mutari possit, alteriùsque ortus in substantiis alterius interitum semper, & vnius interitus alterius ortum consequatur. Nec verò querendum est, cur cū alia intereunt, semper aliquid oriatur. Quemadmodum enim etiam interire quid planè & omnino appellant, cū in id recidit quod non cadit sub sensum, & quod nullum est, eodem etiã modo oriri ex nihilo dicunt, cū ex eo quod sensum non mouet. Sine ergo sit aliquid quod subiiciatur, siue non sit, ex nihilo oritur. Ita fit, ut eadem ratione & ex nihilo fiat, & in ni-

May causam
afferamus
Causa rependenda
sumenda go categ.
distinctione quæ in
substantia significat
absolute oriri, quæ
vero aliquid cadit
categ. secundum quod
ori de mut. vido
pennet. annot cap. pad.
Veruntamen prægnat
Alio sensu dicitur
ortus, nempe ex abso-
lutis, qui est forma
vobis... tan
substantia quæ accidit
tribus...

Verò vero querendum
Hæc quæstiones id præ
explicata sunt & pro-
tinent aut si dictu
ne fuerit causa...

DE ORTV ET INTERITU.

dem repugnantia affectio in eo quod ortum est, quæ erat in eo quod interiit remaneat, ut cū aqua in aera se vertit, (si utrumque perlucidum est, aut frigidum, non est certe propria huius rei affectio altera illa qualitas secundū quam facta est mutatio: sin minus, erit commutatio, velut si musicus homo esse desit, immusicus homo effectus est, cū interim idem homo saluus & incolumis remanet. Ac si musica & musice vacuitas eius per se affectio non esset, unius ortus, alterius interitus esset. Ita q; hæ quidē hominis affectiones sunt, sed hominis musici interitus, & ortus hominis qui musica imperitus est. Nunc autem hoc affectio est eius quod remanet. Itaq; in his ipsis commutatio cernitur. Cum ergo quātitatis contraria sit mutatio, accretio & diminutio dicitur: cum loci, motus: cum affectionis & qualitatis, commutatio. Cum vero nihil remanet, cuius altera sit affectio, vel accides est omniū, tum unius ortus est, alterius interitus. Ac materia quidē maximē & propriē est, id quod subiectum ortum ac interitum recipit, sed quodā modo aliis etiā mutationibus capiendis subiicitur, propterea quod omnia quæ subiiciuntur, quorundam contrariorum recipiendi vim habent. Ac de ortu & interitu vtrum sint, necne, & quatenus sint, ac de commutatione, hoc modo explicatum sit.

Restat ut doceamus, quid accretio ab ortu commutatio neq; differat, quoq; modo res & augeant & decrecant. Ac primum videndum est, sitne in eo tantū in quo posita sunt, earū inter se distinctio & differētia, veluti ex eōne solū differat, quod ex hoc in illud, ut exempli causa, ex eo quod essentia esse potest, in eam quæ re ipsa essentia est mutatio ortus sit: magnitudinis autē in aliā mutatio, accretio & di-

C ij

ut idem subiectum
hæc partem ea dicitur
ad idem potest quædam
affectio subiecti manere
10 dicitur subiectum in numero
in idem ortum & dicitur
in idem interitum &
mutatio est propria sed
mutatio est propria sed
subiectum est subiectum
potest remanere ...
hoc accretio dicitur ex
omni subiecta quæ
ortum subiectum & dicitur
secundum quod dicitur
dicitur potest manere
ex omni subiectum
dicitur est proprium ...
dicitur potest manere
hoc accretio dicitur ex
omni subiecta quæ
ortum subiectum & dicitur
secundum quod dicitur
dicitur potest manere
ex omni subiectum
dicitur est proprium ...

De mutatio

De modo ortum
separat ab aliis
Mutationibus quod
videtur proprium
ortum subiectum sit
materia: aliarum vero
mutationum remotionem
dicitur subiectum
ipsa materia sit
in proprium subiectum
sine subiectum
compositum ex materia
de forma ...

Cap. 5. Argumentum

Mutationes
Accretiones ab aliis
mutationibus differunt
Unum quidem dicitur
omne sumpta ex varietate
catæ. Dicitur ex
omni transmutatione
Modo posita de accre-
tione dicitur quod
debet esse alimentum
quo fit accretio de
quo modo fiat dicitur ...

hæc distinctio sumpta est ex
catæ. quod videtur accretio
fieri ad quantitatem, commutatio
ad qualitatem ortus dicitur
de substantiam ...

ARIST. LIBER I.

minutio: affectionum, commutatio: ita tamen, ut utraque
etiam earum quæ commemorata sunt, ex iis quæ esse pos-
sunt, in ea quæ re ipsa sunt, sit mutatio: an mutationis etiā
ratio differat. Neque enim id quod commutatur, necessario
moveri loco videtur, neque id quod oritur quod autem au-
gescit & imminuitur, videtur illud quidē, sed alio modo,
atque ea quæ feruntur. Nam quod fertur, totum, locum mu-
tat: quod autē crescit, eo modo mutat, quo ea quæ dilatan-
tur, quæ quidem cum maneat, eorum in partibus loci mu-
tatio cōsequitur, non tamen qualis in sphaera partibus. Hu-
ius enim partes manēte toto, eundem parēmq̃ locum mu-
tant eius autem quod augescit, partes semper maiore: eius
verò quod decrescit, minorem obtinēt. Illud ergo perspicuum
est, mutationem tum eius quod oritur, tum eius quod com-
mutatur, tum eius quod crescit, nō solum ex eo in quo ver-
santur, sed etiam ex modo rationēque differre. De eo autem
in quo accretio & diminutio versatur (in magnitudine
autē versari videtur crescere & decrescere) quo modo ac-
cipiendum sit, questio est, ex eone quod magnitudo & cor-
pus esse potest, re autem ipsa corpus non est, nec magnitu-
do, corpus magnitudinēque oriri: quod cum duobus mo-
dis dici possit, utro accessio fiat, utrum ex secreta ipsa per
se materia, an cum in alio corpore inest? an utroque modo
fieri nō possit? Si enim separata est, aut locum nullum obti-
nebit, aut erit quasi punctum, vel inane, vel corpus quod
sensum nō movebit. Horum autem unum fieri non potest,
alterum in aliquo inesse necessarium est. Semper enim ali-
cubi erit, quod ex eo oritur. Quare illud etiam aut per se
aut per aliud, alienaque vi. Atqui si in aliquo inest, sepa-

Magne aut id

Alter affectionibus
modis sumptus ex
querso transmutatio
me modo quod
videlicet in accretio
one necessaria su
loci Mutatio
omn id quod accretio
Mane reddatur
amplioris quocumque
cum accretio necessa
est, in ortu vero de
alteratione Minime
causam & scilicet
est signum accretio
Mutatio loci scilicet
est scilicet
quod perspicuum est
de punctis & tota
quidem in ordine
loci sita Manent
sed Mutantur scilicet
est scilicet
non tamen quales

Quæ accrescunt de
mutant locum scilicet
est scilicet
de quo accretio datur
Mutare locum secundum
scilicet scilicet
ita mutat locum
secundum scilicet
scilicet scilicet
atque accrescunt ita
mutant locum ut utroque
obtinere quæ vero
accrescunt minoribus:

Deo aut

Quas opatur questio
ut de accretione una

est scilicet accretio fiat ex eo
quod est potentia & corpore vel
magnitudo in id quod actu est ut
altera fiat ex materia separata
a corpore ut ex eo quod est in corpore
et in se. Ceterum quibus
modis aliquid datur separatum
a corpore uno modo quod nullum est
in corpore, in datur quomodo scilicet
vix est separatum a corpore

alio quod si corpus continetur in se (ty) corpus magis sub
affectione quomodo dicitur a se separatum dicitur...

DE ORTV ET INTERITV.

ii Cuius separata

ratumque ab eo ita sit, ut non illius sit quippiam aut per se,
aut aduentitia vi, multa incommoda sequentur. Ut si aer
ex aqua oriatur, id non fiet aquae mutatione, sed quod eius
materia in aqua ut in vase esset. Nam cum nihil prohibeat
materias esse innumerabiles, nihil etiam obstat, quo minus
re vera oriantur: & praeterea non ut ex remanente aqua
aer exiens oriri videtur. Melius est igitur facere insepara-
bilem esse omnium unam eandemque materiam, quae tamen
ratione differat. Nec vero ob easdem causas puncta aut li-
nea corporis materia poni debent: sed illud cuius haec extre-
ma sunt, materia est, quae nec sine affectione, nec sine for-
ma constare ullo modo potest. Ac oritur quidem omnino aliud
ex alio, quemadmodum aliis etiam locis explicatum est, &
ab aliquo quod re ipsa sit, quodque eiusdem sit vel speciei vel
generis, veluti ignis ex igne, & homo ex homine, aut certe
ab actu quodam. Quod enim durum est, ex duro non oritur.

Quoniam autem est etiam essentia naturaeque corporeae ma-
teria, atque adeo suis quibusdam qualitatibus affecti corpo-
ris (corpus enim nullum est commune) magnitudinis & af-
fectionis eadem est, quae ratione separari potest, loco autem
non potest, nisi etiam affectiones seiungi secernique possint.
Ex iis ergo quae disputata quae sitaque sunt perspicuum est,
accretionem non esse mutationem ex ea magnitudine quae
potest esse, quae eadem re ipsa nullius sit magnitudinis, id
enim quod commune est, siue unum separatumque esse pos-
set, quod fieri non posse, ante diximus. Praeterea haec talis
mutatio non accretionis quidem certe propria est, sed ortus
qui omnino dicitur. Accretio enim est magnitudinis infi-
ta accessio, diminutio autem abscissio. Itaque in eo quod

Quod materia non
ita esse a corpore sepa-
ratam ut nullo corpo-
re continetur ita
aut punctum esset
aut vacuum cum
hominis accessione
Materiam posse accre-
re...

multa incommoda...

Quod Materiam
non ita esse separata
ut quae sit in cor-
poris materia (ty) sit
ipsa corpore alioquin
separaretur ex corpore
gratia aliquid oriri
ex spermate absque
seminatione in utero

Quod si in aqua per
Materiam 1 esset
materia adus eodem
posset esse Materia
alioquin et ita
progressus fieri
in infinitum vult
igitur quod materia esse
Materialis eadem
re ipsa per rationem
aut diversam...

Medico ob
ostendit adus sub
seminatione materialis
aut magnitudinis
non esse materiam
quod accretio materiae
fieri potest absque
forma etiam aut
forma Materialis
nulla habere formam

Secundum quidem
Materiam non esse absque
forma Quod haec ratio
ne interitus vult esse
ortus elementis Materiam
igitur materiam esse
itaque materiam
separabilem a forma
eodem in materia
introducere...

C iij

Quod est quod dicitur per
quod procedat per
seu simul secundum
seu simul generat et
generat
hoc ostendit esse ad corpora accretio
et ad hunc inferentiam
ostendit eodem quidem
necesse per se per se
per se per se...

ARIST. LIBER I.

augetur, aliqua magnitudo inesse debet. Ita fit ut non ex
 materia quæ sit magnitudinis expertis, in eam quæ reuera
 sit magnitudo, accretionē esse oporteat. Ortus enim corporis
 esset potius, nō accretio. Sumendū est igitur potius, ut quasi
 ab initio repetatur quæstio, qualis sit augendi & decre-
 scendi ratio, cuius causas querimus. Videtur quidē qua-
 uis pars eius quod augetur crescere: itēque decrescendo
 minor fieri: præterea alicuius accessione augeri, & decre-
 scione decrescere. Necesse est igitur vel eo quod corpore va-
 cat, vel corpore augeri. Ac si eo quod vacat corpore, id quod
 commune est, separari poterit. At qui fieri nō potest, ut ma-
 gnitudinis materia seiungi secernique possit, quemadmo-
 dum antè dictum est. Sin corpore, duo erunt corpora in eo-
 dem loco, id quod augetur, quoddamque auget. Quod etiam fie-
 ri non potest. Neque verò ita dici potest accretio existere

ri non potest. Neque verò ita dici potest accretio existere
 & diminutio, ut cum ex aqua aer oritur: tum enim ma-
 ior moles existit, non enim hoc accretio est, sed ortus eius
 erit in quod mutatum est, interitūque contrarii, neutrius
 autem accretio, sed aut nullius, aut eius certè quod comune
 est (si quippiam est, veluti corpus) utrique tum ei quod ori-
 tur, tum ei quod interit. Aqua verò non crevit, neque aer sed
 unum interiit, alterum ortum est, verum corpus, siquidem
 quippiam auctum est. Sed hoc etiam fieri non potest. Ea

enim quæ conueniunt rebus quæ augentur & decreſcunt,
 integra ſeruari debent, ut ſit firma ratio. Hæc autem tria
 ſunt, quorum vnum eſt, quantum partem magnitudinis
 quæ excreſcat, ut ſi augetur caro carnis, maiorem reddi:
 alterum, id fieri alicuius acceſſione: tertium, eo quod au-
 geſcit ſaluo & incolumi. Cui enim aliquid omnino bruiur,

[illegible]

12

molis a fine facit
 ad unum alimentum
 ad unum subiectum...
 Magna vero ita
 occidit obiectum
 aliquem effectum subiectum
 accedens non nullo
 corpore extinguitur
 ad unum subiectum obiectum
 vero talis. Cum ergo
 aqua sit ad maiorem
 partem molis et
 magis de nulla
 et extinguitur ad unum
 subiectum et respondet
 ordini et non accedens
 singulis. Maior autem mo-
 lis fit quod cum ad unum
 subiectum rationes sunt et
 subiectores quia aqua
 obiectum et una quicquid
 et una aqua in eadem
 sunt ad unum...
 Hoc autem tria
 superius dicitur de subiecto
 rationibus et una
 ad unum et est id quod
 accedens ante et
 post accedens id est
 ducens secundum
 sua rationes et effectum.
 Quia in parte
 non est intelligendum
 sed nec enim a non
 caesa non est potest
 ut per caesa sit et
 vitata ut augeri
 non possit...
 Quærat autem etiam
 si in quo froni respondens
 cum tantum unum
 accedens quod alimentum
 non recipit pro aut
 ipsum alimentum quod
 quod accedens sit et
 et molis et non
 tantum ducens alimentum
 tantum vero corruptum
 et corruptum in substantia
 tantum ducens quod accedens
 ut cum aquam
 probabilitate officii
 et id quod accedens
 et ipsum alimentum
 quo fit accedens
 accedens ducens
 a subiecto hoc modo
 ut aquam ad unum
 ita ducens

namque aqua quae et habet et dimittit ... Ad aut quod
Sunt et homines hoc referunt id corpore coelestis et agendum non separantur
Sic et hoc inferunt ...

ARISTO. LIBER I.

Et id quod
Sic et spiritus id tantum
accessit in quo est
principium motus atque
principium motus
tandem est in eo quod
accessit non aut
in ipso alimetur
receptum, non aut in ipso
elementis ergo id
tantum accessit quod
alimetur receptum...

Alimetur quod capitur
motus motus se
habet ad uia corpora
quodam aut perpetua
reducit alimetur natu
ra, sed in corpori
bona compositi co
stiterunt in ista
dimittitur, alimetur vero
mutatur et in corpo
re in ipso co stiterunt
vel spiritus quidam
flatuosus aut humores
utrosque efficit...

Quoniam autem satis
Questiones de modo
accessionis explicare
agere datur...

Causa autem co
stituta

Quo ponit quoniam primum
est habet similes primum
et si augeri
Quod rationis f
in similes diffinita
ut si et si similes
utrum co ponit quod
modo caro et os
augeretur unde

Quamvis et de carne
et os et de ista. Postquam
vero una quae quod pariter
similes et quod modo
spectari, uno modo, et alio
materiam et alio ratione
forma

quod ad formam
Iam similes accipere
dicuntur ratione mate
riae quod quae co stant sed
formam accipere aut fieri
habere per se id quod
co stant et structure et
veniarum sola aut

danda est opera, ut quaestioni explicationem inueniamus,
atque hoc obtineamus, augeri id quod crescat, cum idem re-
manet, et aliquid accedit: cum vero abscedit, decrescere,
praeterea illud, quauis partem quae sensum moueat, aut ma-
iorem reddi, aut minorem, nec inane corpus esse, nec duas in
eodem loco esse magnitudines, neque eo quod corpore vacet,
augescere. Causa autem constituenda est, cum primum duo
statueremus, unum, eas partes quae dissimiles sibi sunt ex eo
augeri, quod ea quae similes sibi sunt augeantur: una qua-
que enim res ex his constat: alterum, carnem et os, et una-
quaque partem eiusdem generis duobus modis dici, quem-
admodum etiam quaque earum, quae in materia ratione
naturamque suam insitam habent. Caro enim et os tam
materia quam forma, dicitur. Igitur quauis pars augerie-
tiam alicuius accessione quod ad formam attinet, potest, quod
ad materiam autem attinet, non potest. Similiter enim cogitan-
dum est, ut si quis aquam eadem mensura dimetiretur. Sem-
per enim alia atque alia est ea quae existit. Sic etiam carnis
materia crescit, nec ad quauis partem fit accessio, sed una
labitur et fluit, altera additur. Figura autem ac forma qua-
uis pars augecit. Id quod in eis quae dissimiles inter se partes
habent, facilius perspicitur, ut in manu, eam proportionem
auctam esse. Materia enim quae alia est, euidentior est for-
ma hoc loco, quam in carne, usque in membris quae constat
eiusdem generis partibus. Itaque in mortuo magis iam caro
et os, quam manus ac brachium esse videatur. Quocirca
est quatenus quauis pars carnis aucta sit, est quatenus non
sit. Si enim eam ut formam consideremus, ad quauis
quedam facta accessio est: si in ut materiam, non ad quauis
dico quod alimetur et capitur
et non autem cum una corporibus
aut ab illis diffinit ut igitur fit
accessio vel mutatio forma. Nam si
dant necessitate in eam materiam
et carnis sanguinem et alia
similes... Similiter
Quam sententiam confirmat similitudo
et sic intelligitur quidam modus
et quasi guttatim ad unum vas
et ab eodem effluit ratione autem

DE ORTV ET INTERITV

confundi ac cogi, si nihil sit quod faciat, aut patiatur & quasi ferat. Nam & iis qui plura initia ac quasi elementa faciunt, ea ex mutua illorum inter se efficientia perpeffio- neque oriri placet: tametsi ex vno omnia oriri censeant ne- cesse est: & hoc rectè Diogenes tradit, nisi ex vno om- nia sint, vicissitudinem quandam faciendi atque patien- di in eis non posse reperiri, ut eam qua res calida refrige- ratur, & rursus calefcit. neque enim calor & frigus inter se vicissim mutantur, sed id in quo insunt, ut perspicuum est. Ita fit, ut in quibus faciendi, patiendique vis inest, eorum unam naturam subiectam esse necesse sit. Ac omnia quidem eiusmodi esse dicere, non est verum sed ea demum, in quibus vicissitudo illa reperitur. Quin- etiam si de efficientia, perpeffione, ac permixtione viden- dum est, de tactu quoque necessaria erit disputatio. Ne- que enim facere & accipere ea propriè possunt, quæ se in- ter se non possunt contingere: nec verò permisceri primum possunt, quæ se inter se non certo quodam genere contin- gant & cohereant. Ita fit, ut de his tribus explicandum sit quid sit tactus, quid permixtio, quid effectio. Hinc autem ordiamur. Necesse est enim quibus rebus permixtio conue- niat, eas vim eam habere, ut alia aliam possit contingere & si quid faciat, aliud patiatur propriè, ea etiam affecta sint eodem modo necesse est. Itaque primum de tactu dicen- dum est. Ferè quidem, quemadmodum etiam cetera voca- bula multis modis dicuntur, & partim ambigüe, partim alia ab aliis prioribusque nomen habent, sic de tactu in- dicandum est. veruntamen quod propriè dicitur, iis con- venit, quæ situm habent: situs porro iis tribuitur, quibus

Modo comitari

adhibere videri testimo-
nium in addocandum res eo
posse oriri & mutare
sue actione et passioe
videtur g cap cū p p h y...

in quibus videri itudo
vult g videri in agniti-
onem patitur eandem
speciem materia habere
quod dictum videtur pro
pter intelliguntur
ex istis g agniti quidem
sed quia non patitur
videtur videri agniti
habere eandem materia
non habere eandem
patitur. Cum autem sint
simpliciter et omnes
concretae species
nullam materia habere

Magne autem facere

Rationali reddi propter
de tactu & putandum
sit. Namque quæ acta
sunt de fieri non possunt
fors quidem quemad-
modum

Ubi nam plurima a caliditate
vult ambigua sunt ita
Nunc admonet nomen
tactus ambiguit esse
vult est aut tactus
p h y s i c u m s u m a l i o m o
do magnitudinis quado
corpus superficiei se
tangunt. Deinde vero
dicitur tactus virtutibus
quando g tangunt non
tangunt quonodo dicitur
et corpora coepta sua
virtute non tangunt
videtur eandem g compo...
p h y...

facere propudeli - proprie
signa. Inprimis autem proprie
g tactu p h y s i c u m s e t a n g u n t s u m a l i o m o
positio g habere...

ARIST. LIB. I.

ARIST. LIB. I.

etiā locus. Rebus enim quæ Mathematicis propositæ sunt,
eadem ratione tactus & locus tribuendus est. siue unaque
que earum seiuncta sit, siue alius earum sit modus. Si igitur
est, quemadmodum antè explicauimus, aliqua inter se con-
tingi & apta esse, habere coniunctas copulatasque extremi-
tates, ea certè inter se apta erunt, quæ cum magnitudines dis-
tinctas situmque habeant, coherentes inter se, aptasque ha-
bent extremitates. Quoniam autem situs eis datus est, qui-
bus etiam locus, primæque loci differentia, est superus &
infimus, ceteræque contraria eiusdem generis, profectò in
omnibus iis quæ apta sunt inter se, & coherent pòdus infir-
mitas, aut leuitas, aut utrunque, aut alterutrum necesse est. Quæ
autem in eo genere sunt, faciendi ac patiendi vim habent.
Ex quibus perspicuum est, ea demum contingi coherereque
inter se solere, quorum distinctis magnitudinibus continen-
tes sunt extremitates, ita tamen, ut alia ab aliis & moue-
ri possint, & mouere. Quoniamque non eodem modo id
quod mouet, motum affert ei quod motu cietur, sed necesse
est id quidem quod mouetur, ipsum etiam motum afferre,
alterum autem immobile esse: non est dubium, quin in eo
quod facit, eodem modo possimus dicere. Nam & id quod
motum affert, facere, & quod facit, mouere dicunt. Quan-
quam quedam est dissimilitudo quæ explicanda est. Ne-
que enim omne quod mouet, facere potest, si modo id quod
facit ei quod patitur, contrarium esse faciamus. Hoc au-
tem in iis dicitur, quibus motus perpassio est: perpassio por-
rò dicitur, qua ex parte tantummodo aliquid commuta-
tur, ut quod album est, & quod calidum sed mouere la-
tius patet, quàm facere. Illud ergo perspicuum est, ea quæ

Probit enim, quod
 Probit malitiam inpropre
 or per alio sit et
 Bene tamen. *Mempe etiam locus*
 per sub sola quod bene. *eadem ra*
 in coram. *que exiit*

coherentes inter se
 Lea of producta
 minor et corporis
 tangunt superficies
 sine ...

Et scia est proposita
secundum tabulam dicitur
grauis et tam et
cetera aqua et
habent inter se...

Quingne non

[illegible]

5 me colligendū ^{qua ex parte} ~~crabratū~~ ^{loquendo}
 agere off. adhibere / me a mutare
 aut facere, concul off. adhibere
 a p. h. v. i. gratia . . .

ARIST. LIB. I.

Si autem plane cadat
fuit no agere inter se
et patitur ut ag
no effertur moy
agere inter se
patitur alioquin
cadit agere
tunc quod est agere
et patitur quod
et cadit fuit
quodam modo fuit
diversa sed
quod est materia
et quod est
vero forme...

Quid aut non
quod sola proprie
agere et pati
tunc aut
qualiterque
ut patitur
et quod
elementa...

fieri & pati dicunt. Magnū enim paruo esse contrarium,
Democritus autem vnus prater alios propriè hoc censuit
idem esse quod faciat, quòdque patiatur. Neque enim posse
ea quæ differant, vim vllam alia ab aliis accipere: quòd si
diuersa aliquid inter se faciant, non quia diuersa sunt, sed
quòd aliquid in eis inest, hoc eis contingere. Atque hæ qui-
dem sunt illorum sententia, eaq; ut constat, contrariae sunt.
Discrepantiæ causa est, quòd cū totum considerare de-
buissem, utriq; partem quādam attigerunt. Quod enim si-
mile est, nullāque ex parte diuersum, id consentaneū est ni-
hil à simili accipere, & quasi pati. Cur enim alterū potius
vim faciendi habebit, quā alterū? Quod si fieri possit, ut ali-
quid à simili patiatur, fieri etiam poterit, ut idem à seipso.
Atqui si hæc ita sint, nihil erit quod interire & quod mo-
ueri nequeat, siquidem id quod simile est, ut simile vim fa-
ciendi habet. Omnia enim seipsa mouebunt. Et quæ omni-
no diuersa sunt, & nulla ex parte eadem eodem modo. Ne-
que enim cādor à linea quicquā accipere potest, aut linea à
cādore, nisi fortè aduentitia alienāque vi, veluti si accidat
ut linea candida aut atra sit. Non enim naturam suā de-
serunt ea omnia quæ nec contraria sunt, nec ex contrariis.
Quoniam autem nō quiduis aptā ad faciendum & patien-
dum naturam habet, sed ea omnia quæ vel contraria sunt
vel habent in se contraria, tam id quod facit, quā quod
accipit, & quasi patitur, similis sint eiusdemq; generis ne-
cesse est, speciei verò dissimilis & contrariae. Hoc enim na-
tura comparatum est, ut corpus à corpore, succus à succo,
color à calore, & vno nomine id quod eiusdem generis ab
eo quod est eiusdem, aliquid ferat. Id causæ est, quòd cum

DE ORTV ET INTERITV. 19

in eodem genere contraria sint, inter ea faciendi patiendique vicissitudo est quadam. Ita sint necesse est efficientia & patientia, partim eadem, partim inter se dissimilia atque diuersa. Quoniamque quod patitur, & quod facit, eiusdem similisque generis, dissimilis vero speciei esse debent. haec autem contraria sunt: perspicuum est, tam contraria, quam ea quae iis interiecta sint, eam vim habere, ut eorum inter se quadam faciendi ferendique vicissitudo esse possit: praesertim cum in eis rerum ortus interitusque plane situs sit. Itaque hoc consentaneum est, ut & ignis calefaciat, & quod frigidum est refrigeret, unoque nomine id quod vim faciendi habet, sui simile id reddat, quod illius vim impulsuque patitur. Nam cum sint contraria id quod facit, quodque patitur, & ortus in contrarium progrediat, ut quod vim externam accipit, in id quod eam affert, necessario vertatur. Sic enim ortus in contrarium fertur. Est etiam illud consentaneum eos qui non sunt in eadem sententia, similiter tamen naturam rei attingere. Dicimus enim pati nonnunquam subiectum, ut hominem curari, & calefcere, & refrigerari, ceteraque eodem modo: interdum vero id quod frigidum est calefcere, & quod aegrum, curari: quorum utrumque verum est. Quod idem fit etiam in eo quod facit, eodem modo. Modò enim hominem calefcere, modò id quod calidum est dicimus. Est enim quatenus materia patitur, est quatenus contrarium. Atque si quidem qui illam considerarunt, aliquid idem in eo quod facit, & in eo quod accipit externam vim inesse, censuerunt oportere: qui autem alterum, contra. Eadem autem faciendi patiendique ratio, quae mouendi ab aliquo, & alicuius

sui simile id
hic colligenda est
actionis & passionis
definitione ut
videlicet actus su
assimilatio inter
qualitates quod agi
ad qualitates pati
entis. Passio vero
contra utcumque
agitur in aqua
naturae frigiditatem
aqua & sunt calorem
conferre...

Et nota quod
Geographis &
quodam formulae
substantiae & formae
interdum sunt
agendi & patiendi
tabulamentis ipsi contra
ut utrumque
calidum refrigerari
alignando motum
subiectis utcumque
dicunt curari quod
priora legendi formulae
dicunt agendi &
patiendi ut dissimilia
posteriora vero diffi
nitione...

DE ORTV ET INTERITV. 17

Vt enim illic id quod primò loco motum affert, immobile est, sic in iis quæ efficiendi vim habent, quod faciendi principatum obtinet, ab omni vi externa accipienda secretum est ac liberum. Quodque efficiendi vim habet, eius cause vim & locum tenet, à qua motus principium proficiscitur: fuit vero nulla efficiendi vis data est. Itaque nulla in valitudine efficiendi vis inest, nisi per translationem. Nam cū id quod efficit, adest, quodam modo id quod patitur, efficitur: habitus autem cū adsunt, non iam afficitur, sed iam affectum est. Formæ porro & fines habitus quidem sunt. At materia hoc ipso quod materia est, patibilem habet naturam. Ac ignis quidem calor cum materia coheret, qui si seiungi separarique posset, impatibilem naturam haberet. Et is quidem fortassis seiungi nō potest: si qua autem eam vim habent, suntque eiusmodi, in eis id quod dico verum erit. Quid ergo sit facere, quid pati, quibusque ea conueniūt, quāque ob causam, & quatenus, hoc modo sit explicatū.

Quo autem modo hoc ipsum fieri possit, rursum dicamus. Nonnullis quidem placet unumquodque externam vim accipere ac pati, dum ea res quæ extremo loco maximeque propriè efficit, per itinera quædam penetrat: nōsque hoc modo & cernere, & audire censent, ceterisque sensibus res percipere, & præterea videri per aera, aquam & res perlucidas, quod in eis insint itinera, quæ sub cernendi sensum non cadant propter paruitatem, & tamen crebra sint, ordinèque quodam collocata, eoque magis, quò magis fuerint perlucida. Ac nonnulli quidem in quibusdam ita distinxerunt quemadmodum etiam Empedocles, nec solū in iis quæ faciunt atque patiuntur, verum etiam res eas in

quædamque ratione modo existima-
bat simplices fieri ab arst contra
aerem & poros & esse necessarios ad
actionem & passionem...

Quodque effici
audi

Ad causam efficiendi
nam reuocat agentis
patibile vero ad causam
Materiali...
fuit vero nulla

Efficit agendi & euagata
est causa finali, con-
cessa vero efficiendi
quia tandem actio est
quandū id quod agit
fines sunt, assigui
conatur ut agens actio
ad fines referatur...
suntque cuiusmodi

Quam ob causam
quia diuina essentia
& materia separate
sunt agens quod est
sed non patiuntur...

Cap. 8. Argumentum

Prendit primum quia
licet sit agens & pa-
tibile. Quædam
instituit doctor quomodo
fuit actio & passio
primum quod est
cap. 8. Quod sit
tentum & disputat
sequenti vero de propria

quemadmodum etiam
Empedocles
putauit Empedocles
in eo quod patitur
quædamque ratione modo existima-
bat poros qui propter parui-
tatem non videntur
atque & eiusmodi poros
in agentis aut in
ingredi atque hoc mo-
do fieri actio eodemque
modo illo arbitrabatur
nos videtur et audire
& ad rem aliquam
corpora generata &
distantia quod in

accepto principio quod

Quomodo fiam actio

ARISTO. LIBER I.

Dicitur postea de
hoc principio quod
docet impedire
sententiam magis alienam
esse quam Democriti
et Leucippi...

Nonnullis enim veteribus
fuit potissimum Me-
taphysica et parum
de ut dictum est
primo de Natura.

Quamvis enim non
putabam Parmenidem
et Melissum idem
esse docere esse mu-
ta esse vacuum...

Moueri autem non

Arbitrabantur nonnulli
nullum fore posse mo-
tum absque vacuo atque
vacuum non admittentem
ergo neque motum
unde efficebant illud
vnum esse immobile.

Præterea eadem

ratione
in motu multas sunt
necessaria ut mouent
mobile tempus totum
vnum aqua et totum
vnum ad quem et circa
se tantum vnum est
nullus est motus
finitus omni ad

Ita efficebant illud
finitum esse si su-
finitum finitur ad malum
de ad primum, rursum
illud primum finitur
ad primum aut ad vacuum
quod est absurdum, quia
ita fieri in finitum
progressus. Neque vero
finitum ad vacuum quia

ter se permisceri aiunt, quarum itinera proportionem quan-
dam inter se habent & comparisonem. Via autem acra-
tione de omnibus maximè explicarunt Leucippus & De-
mocritus, accepto principio quod à natura minus est alienum.

Nonnullis enim veteribus placuit omne quod est in natura
rerum, vnum esse, atque id immobile oportere. Inane enim
non esse, quod plenum tantum sit, moueri autem non posse
quicquam, non extante inanitate quæ sit separata: nec rur-
sus, multa esse posse, non extante eo quod ea secernat. Idem
autem est putare, non continuatum & coherens esse uni-
uersum, sed aptas esse inter se partes eius quæ distincte di-
uisæque sint, atque si dicat multa, & non vnum esse & ina-
ne. Si enim omnè in partem diuiduum est, nihil vnum est,
ita nec multa, sed inane vniuersum. Sin partim diuiduum,
sit, partim non diuiduum, id commentitium videtur.

Quousque enim in eo progrediendum erit? & quamobrem
vniuersi quædam pars ita se habet, plenæque est, altera
diuisa? Præterea eadem ratione non esse motum necesse es-
se concedere. Atque his quidem rationibus impulsus quidam,
superato sensu, eoque neglecto, quasi rationem ducem sequi
oporteat, vniuersum vnum, immobile & immensum ef-
se ponunt. Finem enim ad inane determinare. Hi ergo
hæc ipsa rationibus quidem effici videntur, re autem vera
non ita esse appareat, hæc illorum amentia similis est sen-
tentia. Neque enim quisquam eorum qui furis agitur,
adeo à ratione alienus est, ut ignem & glaciem vnum esse

sibi videri diceret. Sed ea solum quæ bona sunt, & quæ
nullum est vacuum oportet
igitur illud esse infinitum...

DE ORTV ET INTERITV.

18

hæc quibusdam præ amentia nihil distare inter se videntur. Leucippus autem se rationes habere dicebat, quæ cum sensibus consentirent, & nec ortum, nec interitum, nec motum, nec rerum multitudinem tollerent.

Sed cū de his cū iis quæ videntur consenserit, idē tamē quod iij, sentit, qui unum inducunt, tāquam motus sine inani esse non possit, & inane nihil esse, & nihil eorum quæ sunt nō esse cōcedit. Quod enim propriè res sit, id plenum esse: quod autem huiusmodi sit, non esse rem vnā atque naturā, sed innumerabiles, easque sensum fugere propter paruitatem, & in inani ferri (inane enim esse) & earum copulatione concursūque, ortum: dissipatione, interitum consequi, facere autem & pati eas quatenus aptæ sunt inter se, atque contingunt, neque enim eas hoc ipso unum esse: easdēque generare, tū denique cum inter se aliæ alias apprehendunt. Ex eo autem quod verè unum sit, multitudinem nō posse existere, nec unum ex iis quæ reuera multa sint, sed hoc fieri non posse: sed quemadmodum Empedocles nōnullique alij vim externam res accipere per itinera, sic hac ratione omnem commutationem omnēque perpeffionem existere, cum per inane dissolutio omnis & interitus oriatur: itēque accretio rerum aliarum accessione.

Empedocles autem ferè idem, quod Leucippus, confiteri cogitur: esse enim solida quædā quæ sint indiuidua, nisi omni ex parte itinera viæque inter se cohæreant: quod fieri nō potest. Nihil enim aliud præter vias solidum plenumque erit, sed inania omnia. Necesse est igitur ea quidam quæ adhærescant, indiuidua esse, quæ autem eis interiecta sint, inania, quos ille τὸ δὲ id est vias nominat. Leucippus etā

E ij

Cum nullo sensu
Leucippus
et fugidum eadem
esse et unum profecto
re sensu indigere
videtur quæ assensu
oia esse unum. r.
Leucippus autem se

Uchres omni modo cū
sentiebant quod putā
re motum sine
vacuofiori non
posse. Discrepabant
aut quod Leucippus
et Democritus reus
multitudinem nō
sustulerunt...

Empedocles aut
ferè

Et si Empedocles
aperte non dixit
quædam corpora indi
uidua esse id est
sciri videtur quod
eius positione
oportet eius corpora
quasi indiuidua
esse et minima
et poros qui sunt
in corporibus ingre
duntur atque hoc
modo quædam ex
parte Empedo
cles cum Leucippo
et Democrito...

ARIST. LIBER I.

hoc pacto de faciendi, patiendique ratione differit. Atque hi ferè modi feruntur, quibus alia faciunt, alia patiuntur: ac de istis quidem & quomodo loquantur, perspicuum est, & quòd ex iis quæ ponunt, & inducunt, omnia certo quodam modo rectè consequantur. Aliis autem hoc minimè evenit: velut Empedocli perspicuum non est, quomodo futurus sit interitus & commutatio. Illis enim prima corpora individua placet esse, & figura tantum differre ex quibus primis constant, & in quæ extrema occidunt. Empedocli autem perspicuum est, cætera quidem usque ad elementa oriri atque interire: horum autem ipsorum universa congestaque magnitudo, quomodo oriatur & intereat, nec perspicuum est, nec ipse potest exponere, nisi ipsius ignis etiam elementum esse fateatur. Eodémque modo cæterorum omnium, quemadmodum Plato scripsit in Timæo. Hoc enim tantum inter illius & Leucippi opinionem interest, quod hic solida, ille plana ea quæ individua sunt esse dicit: & hic in finitis figuris unumquodque eorum solidorum quæ individua sint, determinari, ille certis atque finitis, cū uterque in diivida & terminata figuris esse censeat. Ex his igitur ortus interitusque rerum existunt. Sed Leucippo duo sunt modi, per inane, atque tactum. Hac enim ex parte unumquodque diividuum esse.

Platonis autem sententia, solū per tactum: inane enim esse negat. Nos quidem de individuis extremitatibus superioribus libris diximus: de solidis autem individuis, longa nunc sanè prætermittatur disputatio quæ doceat, quæ inde incōmoda sequantur. Ut autem paulum aberremus à proposito, hoc isti confiteri coguntur, unum quodque eorum quæ

Ille enim prima
Democritus de Leu
cippe ea lege atq
modi quæ sunt
marum ut se ille
ora ostendit tam
simplicia quam
ta quare illi
orū causas ostendit
quod non
videtur Empedocle
esse qui per se
alios per elementa
nulla alia principia
ponat

Sed Leucippo
duo

Voluerat Leucippus
ortum fieri tactu de
vacuo Plato vero so
lo extensum fieri
contactu

ii

Ut autem paulum

ostendit corpora indi
vidua quomodo concursu
Democritus de Leu
cippe ortum fieri voluerat
naturam impatiens habere
Illorum enim sententia
potest fieri passio sine
vacuo atque in ipso
atque in corpore
Individuum nullum est vacuum
Exopatio po

DE ORTV ET INTERITV. 19

individa sunt, impatibilem naturam habere: neque enim
 externam vim quicquam, nisi per inane, accipere potest, &
 nullius perpeſſionis efficiens eſſe: non enim durum aut frigi-
 dum eſſe poteſt. Atqui hoc ^{ex illis ſubſtantia} ~~absurdum eſt~~, calorem rotunda
 tantum figuræ adhibere. Neceſſe eſt enim contra, alij etiam
 figuræ frigus convenire. Absurdum eſt etiam, hac, id eſt ca-
 lorem & frigus cōvenire, gravitatem autem ac levitatem,
 duritiem & molliem non convenire. Atqui cum gravius
 quidem per exuperantiam unumquodque eorum quæ divi-
 di non poſſunt, Democritus eſſe dicit, perſpicuum eſt etiam
 calidius eum dicere. Quæ quidem talia ſi ſint, fieri non po-
 teſt, quin vim alia ab aliis accipiant & quaſi patiantur,
 veluti id quod leuiter ac paululum calidum eſt, ab eo quod
 calore præſtat. Quin ſi durū, etiam molle erit. Molle au-
 tem ex eo demum dicitur, quod aliquid ^{habet} accepit: quod enim
 cedens eſt, id molle eſt. Illud quoque absurdum eſt, nihil in-
 eſſe niſi ſolam figuram, & cum ineſt, unum tantummodo
 ineſſe, ut unam calidam, alteram duram: neque enim ex iis
 natura una erit. Itēque ^{conſtantia} ~~absurdum eſt~~, plura uni conveni-
 re: nam cum individuum ſit, in uno continebit affectiones,
 Ita fiet, ut ſi patiatur, externamque vim accipiat, veluti ſi
 refrigeretur, hoc etiam ipſo aliquid aliud faciat aut etiam
 ferat. Quod etiam ſit in cæteris affectionibus. Hoc enim &
 eos qui ſolida & eos qui plana individua faciunt, ſequitur
 eodem modo. Neque enim rariora, neque denſiora fieri poſ-
 ſunt, non extante inani in iis quæ dividi nequeunt. Absur-
 dum etiam eſt, parva individua eſſe, magna non eſſe. Nunc
 enim non ſine cauſa res maiores facilius quàm parvæ fran-
 guntur. Magnæ enim facile dirimuntur, propterea quod in-

Atqui hoc
 ab ſubſtantia
 Nunc oſtendit
 eadem corpora agere
 & pati ſe
 ut rotunda & ſphæ-
 ricæ corpora calida &
 frigida eſſe
 ut igitur ea corpora
 frigida eſſe atque
 calida & frigida agunt
 & patiuntur ...

Quin ſi durum

Absurdum eſt eum
 unum contrariorum poſſe
 rem eum nature
 abſque altero ...

Absurdum etiam
 eſt

Atque potuiſſet
 reſpondere Magna
 quædam omnia eſſe
 parva vero omnia
 non poſſe. Non
 quia ſunt maiora videtur
 hic facient omnia
 poſſe quæ minora
 reſponderet ſi magnam
 omnia et parvitate
 omniſum non eſſe
 cauſam ...

ARIST. LIBER I.

multa incurrant. Indiuidua autē cur parua potius, quam magna esse dicuntur? Præterea utrum una est natura omnium illorum solidorum, an alia ab aliis differant? ut si res aliæ igneæ sint, aliæ terreneæ. Sin enim una est natura omnium, quid ea secreuit atque distinxit? aut quid est quæ obrem non unum efficiatur, cum inter se cohaerunt? ut cū aquam aqua contingit: nihil enim posterius à priore differt. Sin alia, quænam hæc? Perspicuumque est hæc potius ponenda esse principia causasque eorū quæ eueniunt, quam figuras. Præterea si natura differant, dissimiliæque sint, eadem cum tangent, aptæque erunt inter se, tum & facient & ferent. Iam verò quid est, quod motum affert? Si enim alterum, iam vim patiendi habebunt. Sin seipsum quodque mouet, aut diuiduum erit, & ex alia parte motum affert, ex alia motu ciebitur, aut certe eadem ex parte contraria conuenient, materiæque non tantum re ac numero una erit, verum etiam vi ac potestate. Atque ij quidem qui eo motu qui per vias & itinera sit, affectiones impulsusque euenire censent, si etiam plenis itineribus id fieri existiment, superuacanea itinera erunt. Si enim hoc ipso totum vim externam accipit, tametsi itinera non habeat, sed continuatum sit, tamen vim externā appulsusque accipiet eodem modo. Præterea quæ possumus ita trāspicere ut eis placet? Nam nec res perlucidas per tactiones penetrare possumus, nec per foramina, si unumquodque sit plenum. Quod enim intererit, an foramina non habeat? Totum enim peræque plenum erit. Atqui si inania etiam hæc sunt, & necesse sit in se ipsa corpora continere, rursus idem usu-ueniet. Sin tanta sint magnitudine, ut corpus nullum ca-

Præterea si
naturæ

Ita disputat de corpora
Indiuidua sunt omnia
principia aut eum
cuiusdam Materie ut
exempli gratia ora
eum ignea; aut
diuersa (Munera) alie
a ignea aliquæ terrena
at (natura) fieri po
test ...

Iam vero quid

Quæ ipsa corpora
Indiuidua moueri nō
posse eadem moue
rentur (Moueri autem
ab alio aut a se
nō ab alio quia illud
esse potius causa
actionis: Magna a
se quæ accideret
idem (seu) idem
moueri & moueri
quod est absurdum

Vorum etiam vi

Quæ illi

esse si eum

sanum cadem su materia

vi & potestate

Nam exempli gratia

omni & pulli potestate

est eadem materia

Hoc loco leguntur de

potestate propinqua

qua eum & materia

actu & re ipsa yā forma

est informata Itaque

eum potestate mota

eadem est materia dicitur
sanum res ...

Itaque si materia
Quæ videtur itaque de se
idem esse potestate habere
non habere potestate
respondere huiusmodi potestate
corpora corpore aut non posse
sanum paritatem quod si possunt
esse vacuos si vero non possunt
dum esse docere id quod est
esse et quod (Magna) est non esse

DE ORTV ET INTERITV.

20

pian, ridiculum est id quod est paruum, inane esse existi-
mare, quanuis autem magnum non existimare: aut inane
aliquid aliud præter corporis locum, putare dici. Ex quo
perspicuum est, fore ut par cuius corpori moles inanis sit.

Omnino autem superuacaneum est itinera ponere. Si enim
nihil quàm est cōtractus faciat, nec cū per itinera penetra-
bit, faciet. Sin tangendo, etiam itineribus minimè extan-
tibus, alia patientur, alia facient eorum quæ inter se hoc
modo natura affecta sunt, Atque ex his quidem perspi-
cuum est, ita vias ponere, ut nonnulli sentiunt, vel falsum
esse, vel stultum. Cū autem diuidua sint in omnem par-
tem corpora, vias facere ridiculū est. Hoc enim ipso quod
diuidua sunt, separari possunt. Quo autem modo res ge-

nerent, faciant atque patiantur, dicamus, ducto principio
quod crebris vsurpau sermonibus. Si enim aliud eam vim
habet ut tale esse possit, aliud re ipsa tale est: aptumque est
natura sua non alias ad externam vim ferendam, aliàs
ad non ferendam, sed omni ex parte quatenus tale est, ma-
gis vero & minus, hoc ipso quod tale est magis vel minus,
hac quidem ex parte potius itinera poni possunt, quemad-
modum in iis quæ eliciuntur è terra venæ, quædam perpe-
tua per eam partem quæ patiendi vim habet, diffuse sunt.
Quod ergo copulatum est in rebus singulis, vnumque est,
patibilem naturam non habet. Itēque ea quæ non tan-
gunt nec inter se nec alia, quæ aptam naturam habent ad
faciendum & ferendum, veluti ignis non solum cū ad-
hibetur, materiāque tangit, calefacit, sed etiam cū pro-
cul abest. Aera enim ignis, aer corpus calefacit, qui idem
facere & pati suapte natura solet.

Significat id quod est actio et passio
et patiendi vel proximo se tangendo aut
per modum aliquod corpus quod aliis ad
agendum et patiendum aptum sit...

Omnino aut
superuacaneum
concludit porro
ad actiones et passiones
non esse necessarios

Cap. 9. Argumentum

Quid sit al de mo-
do agendi et patiendi
hoc cap declarat
Imprimis ergo illud
intelligendum est
ut non oportet agens
et patiendi vim esse
et contrarium ita non
oportet dū est sepa-
rata et semelita
sed necesse est ut
sit proxima et immo-
diata se tangunt
vel per aliud corpus
(Modum interiectum)

Primum aliud
Sic cognoscat patitur
esse necessarias
conditiones Notat
primam quidem ut vim
patiendi tale sit potest
et quæ actus est
agens. Secunda ut
secundum omnes suas
liber aptus sit ad
receptandam passionem
et alia et postrema
ut agens vel passio
patiatur prout magis
vel minus dispositum
est ad receptandam

ARIST. LIBER I.

Quod autem nonnulli sentiunt, aliqua ex parte res pati, ex alia non pati, de eo ita dicemus, si principium explicauerimus. Si enim non omni ex parte diuidua est magnitudo, sed est corpus indiuiduum, aut extremitas, omni ex parte patibilem naturam non habet, nec verò natura ulla continua. Quod si falsum est, & corpus omne diuidi potest, nihil interest utrum diuidatur illud quidem, sed contingat, an diuidi possit. Si enim tactionibus discerni, quemadmodum nonnullis placet, possit, tamen si nondum diuisum est, tamen diuisum erit, quando quidem diuisum esse potest: nihil enim ex eo sequitur incommodi. Omninoque absurdum est hoc modo fieri, id est diuisione secretionēque corporum. Comutationem enim hæc funditus tollit oratio. Idem autem corpus quod ex partibus cohærentibus constat, interdum humidum cernimus, interdum concretum, nec diuisione compositionēque, nec conuersione ac tactu, quemadmodum Democritus censet, hoc in eo consequitur. Neque enim versa aut mutata natura, concretum ex humido exitit, neque nunc durarum concretarumque rerum indiuidua est magnitudo, sed peræque omnis modo humida est, modo dura, atque concreta. Præterea eorum ratione, accretioni & diminutioni nihil loci relinqui potest.

Non enim quiduis maius erit redditum, si quidem adiectione fiat accretio, nec omnis res mutetur, aut cum ei aliquid admiscetur, aut per se mutatur. Quid ergo sit generare, quid facere, quid generari ac pati alia ab aliis, & quo modo fieri possit, quemque modum nonnulli inducant, qui constare non potest, hoc modo explicatum sit. Restat ut de permixtione eadē via & ratione videamus: hoc enim fuit

Quod si falsum
patitur omni ex parte
secundum omnes partes
quod in se non
patitur secundum
omnes partes
ita enim una pars
legit post alteram
conuenit quæque leguntur
non sunt æque
sunt aptæ ad corruptionem
recipienda. Quod
est secundum est
unde minus aptum
quod corruptibilem quam
per se.

Omninoque
absurdum
Si (inquit) actio
fieri per poros
quando per poros
agunt ingrediuntur pa-
rentes & funduntur
substantiam penetrant
Nulla forma altera
in eis fiat eadem
natura subiecta re-
manente ut prius
dictum est cap. 4
hinc lib. . .

corum quæ proposita sunt tertium. ^{capitulum III.} Videndum est autem quid sit permixtio, quid id quod permixtum est, aut permisceri potest, & quibus in rebus, quoque modo reperiantur, & præterea sitne permixtio, anne hoc falsum sit. Fieri enim non potest, ut aliud alijs admisceatur, quemadmodum nonnulli defendunt. Cum enim etiã sint ea quæ permixta sunt, nec commutata sint, nihil nunc potius quam antea permixta esse confirmant, sed in eodem statu esse. Alterutro autem consumpto, non esse permixta, sed hoc esse, illud nullum esse, permixtionem autem eorum esse quæ se eodem modo habeant. Eandemque esse rationem dicunt, cum utrunque confunditur ac temperatur, & utrunque consumitur atque interit. Neque enim permixta ea esse, quæ omnino nulla sint. Atque hæc quidem disputatio querere videtur expositionem, qua quid permixtio ab ortu interitque differat, & quid id quod permixtum est & permisceri potest, ab eo quod oriri potest ortumque est, quodque interiit interireque potest, explicetur. Neque enim dubium est, quin inter ea interesse oporteat. Ex quo perspicuum est, si hæc plana sint, explicari posse quæstiones. Nec verò materiam igni admixtam esse dicimus, nec admisceri, aut eam suis partibus, aut igni cum exurit: sed ignem quidem oriri, materiam autem interire atque consumi. Eodemque modo nec corpori alimentum, nec figuram ceræ admixtam delineare molē ipsam dicimus, nec corpus & candorem, nec, ut summatim dicā, affectiones atque habitus cum rebus ipsis permisceri possunt. Salua enim hæc & integra cernuntur. Quin ne candor quidem & scientia inter se permisceri queunt, nec quicquam aliud ex iis quæ à

Cap. 10 Argumentis

hæc de mixtionibus vera et naturali expectanda proponuntur. Utinam su mixto quomodo affe- rat ab ortu aliteri- one et accretione postremo quomodo fiat quid sit et qualia sint quæ permiscetur...

Cum enim etiam vide cap. 7 et lib. hic rationibus vobis tollere amaban- tur. Sumptum sicut in mixtionibus duo sunt agens et patiens aut utrinque remanet utrumque vel interit aut alterutrum interit altero remanente sed mixturæ hominis fieri potest nulla igitur est mixtio impermixta sed si ambo remanent salua et integra permixta non sunt. Si pro- pter interitum mixto- rum utrumque non sunt si utrumque interit remanens id quod est permiscetur aut quod est quæ ora sunt abstergeffima...

Neque enim
Subnum

Several mixtioned ab ortu commutatio- ni accretione hoc modo. Si ortu unus interit et alter remanet. Si mixtionem non interit. Si permiscetur in commu- tatione vero utrinque interit remanens et subiecti affectu ita ut affe- ctus a subiecto sepa- rari non possit atque permiscetur separari possunt ab eo quod est

millibus impuro obstricta & abstrahit. Videlicet dicitur...

DE ORTV ET INTERITV.

22

quæ salua & integra remanent, permixta esse ea quæ per-
miscentur, dicenda sunt. Cõpositio enim erit, non tempe-
ratio neque permixtio, neque eadem rationem quæ totum,
particula quæq; habebit. Hoc autem ponimus, si quid per-
misceri oporteat, id quod permixtum sit ex similibus inter
se partibus constare, & quemadmodum aqua pars aqua
est: sic etiam eius quod temperatum est. Quod si ex parvis
compositio, mixtio esse ponatur, nihilum horum fiet mix-
tio, sed tantum sensus iudicio permisceri inter se videbuntur:
idẽmque alicui permisceri, si accriter nõ cernat. Lynceo au-
tem non permisceri videbitur. Nec vero diuisione, nec ita
ut quævis particula cuius adhærescat, permixtio existit.
Neque enim ita diuidi quicquam potest. Aut igitur non est
permixtio, aut rursus dicendu est quomodo possit existere.
Sunt quidem res aliæ, ut diximus, quæ efficiendi vim ha-
bent, aliæ quæ externa harum vim accipiunt. Acce quæ
dem recipiuntur, quarum eadem materia est, ita ut &
efficientes aliæ aliarum sint, & aliæ ab aliis sint patibiles.
Ea autem faciunt, nec patibiles sunt, quarum non eadem
est materies. Atque harum quidem non est permixtio.
Itaque nec medicina valetudinem facit, nec valetudo me-
dicinam corporibus permixta. Earum autem rerum quæ
faciendi vim habent & patiendi, omnes quæ facile diuidi
possunt, multæ quidem cum paucis & magnæ cum par-
uis copulatæ permixtionem non faciunt, sed eius quod su-
perat amplificationem. Altera enim in eam quæ superior
est mutatur, veluti gutta vini decẽ millibus amphorarum
aquæ non admiscetur. Species enim tollitur, atque in to-
tam aquam vertitur. Cum autem quodammodo vis vtrius-

Itaque huc permissio
Sed præterea quo
modo fiat mixtio. Impe-
rit de ea & videat
sententia commo-
rat eadem quæ expo-
suerat. Quamvis una
est eorum qui afferunt
(mixtionem) fieri &
omnes (mixti-
onem) in (mixti-
onem) sicut & hoc
quæ mixta spondent
ab ipse illa commu-
tatione: abstrahere est
dicendum (mixtionem) fieri
mixtionem in (mixti-
onem) sicut & hoc
minuat sicut &
Materiam...

Et illo quidem
ut utraque sententia
sententia eadem
facile spondet aequi
Hypoteses, quæ
vix est corpus homo
generis mixti in cor-
pore homogeneo: ab-
stra, nullum corpus
diuidi in sicut mi-
nus, & sicut quælibet
sicut mixti (mixti-
onem) sicut & hoc
esse... videat eadem & hoc

Quoniam autem in
hæc ratio communiter
labefacta opinio
nullum corpus cuius
continuum potest diuidi
in sicut minimas &
quæ mixti sicut mixti
potest & appositionem
minuat sicut & hoc

Compositio enim
est
In compositione autem & in
ponuntur non mixta
est commutari. Et in
mixtione mixta est
& commutari
Lyceus autem non
hæc refutatio ita intelli-
gitur. Si sensus iudicio
mixto fiat idem aut
mixti & non mixti
et sicut qui mixti ac-
ce videtur mixti & hoc
et utroque acriter

Aut igitur non
Duplex est permissio una quæ sit per appositionem
mixti sensus iudicio mixtione quæ
est hominum effugit & mutatur. Et sicut
vix in qua admirabili quodam modo quæ &
mixti tota & tota transsumuntur
& sicut de op. map. & natura arguta est...
Et de eadem quidem
aggredditur explicare res et sicut
& patitur. Et sicut quæ posuit
cap. 7. ut sicut de eadem quæ
in permissio & quarum non sit sicut

que aequatur, tum utraque in id quod vincit, ex natura sua
mutatur, ita tamen ut non in alteram se vertat, sed in id
quod medium est atque commune. Perspicuum est igitur,
eas demum res permisceri inter se posse, quæ cum vim fa-
ciendi habeant, quadam repugnantia continentur. Hæ enim
pati inter se possunt. Parvæ autem res inter se compositæ,
facilius permiscuntur, propterea quod facilius ac celerius
aliæ in alias se insinuant: quod diu, multa & magna in-
ter se faciunt. Itaque ea quæ diuidua sunt, patibilemque
naturam habent, si facile terminari definiturque possint,
permisceri inter se possunt. Hæc enim in minutas partes
facile diuiduntur: quippe cum hæc sit eius quod facile ter-
minari potest, natura & ratio, ut humida corpora permi-
scentur maximè. Ex iis enim quæ diuidua sunt, id quod
liquoris vim habet, maxime terminari potest, nisi visco-
sum sit. Hæc enim & diffundi & augeri solent. Cum ve-
rò alterum tantum patibilem naturam habet, aut unum
admodum patibilem, alterum autem non admodum, sed
exiliter omnino, tum vel nihilo vel certe paulo maius exi-
stet, id quod ex eorum permixtione consurgit: id quod in-
stanno & ære animaduerti licet. Quædam enim res inter
se permixtæ vitium quoddam retinent, naturamque am-
biguam retinent. Nam & permixtæ, ac temperatæ exili-
ter quodam modo videntur, & altera receptaculi, altera
formæ locum obtinet: quod quidem in his quoque contin-
git. Stannum enim ut aeris affectio quædam materiæ ex-
pers, ferè obscuratur, ut non appareat: & cum admixtum
est, evanescit solo inducto colore. Quod idem in aliis etiam
perspicitur. Perspicuum est igitur ex iis quæ dicta sunt, &

sego viasque agant & patiantur ut tota quædam sit
subinde etiam deo & aynd quodammodo
subinde etiam deo & aynd quodammodo
que superior est
Cum sit superior vim
misceatur non trans-
tatur & etiam, sed
utrumque in quoddam
modo virtutis quod
omni miscibilis & mix-
tum virtutis est & si
est cum modo est
caro dicitur de quatuor
elementis inter mix-
tura...

In eadem locum
hinc colligitur est
separabilis formæ
mixto remanere nec
de compositione
et ipsius mixti
plures esse formas
duplex est enim propria
forma eaque distincta
ta de a forma elementari
dominatur & ab
que formæ & aliquod
elementorum
enim ut principi illa
quæsi inceptum &
substantur igne
actionum & mixto pro-
pria sunt tantum
causæ admixtales dicuntur

ut utrimque æqualiter
exponit quomodo fiat
mixto compo. & si
miscibilis virtutis quoddam
modo ad æquantem
ita ut utrumque est
virtutis agentis tanta
se simpliciter virtutis
patientis aliqui fieri
non possunt actus sed
ut ad æquantem æqualiter
quoddam proportionem
conueniunt formæ &
generanda per se quæ
se mixto quæ æquale
taba mediæ affella
tue ad istam...

Parvæ autem res
facile parvæ parvæ faci-
litas misceri quod magna
magnæ et multa mixta

De utrumque
Parvæ autem res
mixti non possunt
Eadem res viscosa
affluunt ut alibi hinc
ut permisceri possunt
ut de eo sonat

De parvæ res
omni in quodam
patitur & quodammodo
tamen...
Stannum enim
modicum stanni stannum per se
actionis autem ex illa de mixto reman-
nisi quodam colore...

permixtionem esse, & quid sit, & cur, & quæ res inter se
permisceri, temperarique possint: quandoquidem nonnullæ
sunt eiusmodi, quæ & patibiles sint inter se, & facile de-
terminari diuidique possint. Has enim nec cum permiscen-
tur inter se necesse est ^{consumi} extingui atque consumi, nec omnino
easdem esse quæ antea erant, nec compositionem esse earun-
dem permixtionem, ne sensus quidem iudicio: sed tum de-
nique aliquid permisceri potest, cum facile determinari coer-
cerique potest, & vim patiendi habet atque faciendi, &
cum eo quod eandem vim naturamque habet, permisceri
potest. Quod enim permisceri potest ad id quod eodem ap-
pellatur nomine, refertur. Permixtio autem est eorum quæ
inter se temperari possunt commutatorum unio.

F iij

Argumentum totius libri

In superiori libro disputatur de modo agendi
et patiendi. In primis aut hoc libro acti-
onis et passionis causas a primis qua-
litatibus contrariis quælibet dicitur dandi
et varietate ipsarum qualitatuum combinatio-
nibus et coniugationibus elementorum
quaternarum minorum colligitur. Postea
docet quomodo elementa ex se inuicem
quantur. Postremo de causis et prin-
cipibus non solum ortus elementorum sed
etiam mixtorum differtur...

Argumentum primi capituli

In primo breviter repetitur quæ superiori
libro applicata sunt dandi rationem
reddere propter quæ de elementis
eorum quæ qualitatibus disputandum
sit et in variis de primo principio
repetitur opinio de eis quæ quædam ex
parte dicitur dandi communem quæ
est esse materiam primam in ele-
mentorum transmutatione subiicitur.

permixtio autem

est ...

videtur cap. cap. p. 17

Proinde dandi quid
sit mixtio dicitur
mixtio dicitur
esse elementorum alte-
rationum unio. Item
dum dicitur quod
qualitatem esse
speciem et remissionem
ipsarum qualitatuum
contrariarum oportet
secundum secundum
formas in mixto reman-
ere quælibet dicitur
et cap. 4 hunc locum
subiicitur quod altera-
tione autem de post
alterationem idem
manet secundum suam
substantiam et naturam.

Mox sine

Ad datur ratio propter quam
 existendum su de
 elementis nempe ex
 mutue fieri potest
 ortus sine elementis Quicquid
 est ortus vel est elementum vel
 ex elementis mixtum . . .

ARISTOTELIS DE ORTV ET INTERITU,

LIBER II.

Prima sunt
 Quatuor elementa absolute
 & simpliciter non sunt principia
 prima sed duobus ratione
 corporum mixtorum
 Cap. I
 unum nam materia
 ipsorum elementorum
 prior est ipsis elemen-
 tis . . .

E permixtione quidem, tactu, effectione &
 perpeffione, quemadmodum in his que natu-
 ra mutatur reperiantur, diximus: de ortu
 etiam & interitu, qui omnino ita appellan-
 tur, quo modo, cuius sint, & cur dictum est:
 itemque de commutatione explicauimus, quid

Qui autem præter

Qui præter quatuor
 elementa facientes
 formam aliquam materia
 primam, in eo non per-
 cant sed tantum qui
 cum corporum faciunt

sit quod commutatur, quæque sit vniuscuiusque eorum distinctio.
 Restat, ut de his que initia & quasi elementa corporum vocan-
 tur, videamus. Ortus enim & interitus omnibus essetis ac-
 rebus quæ natura constant non sine corporibus quæ sensu mo-
 uent, conueniunt. Horum porro subiectam materiam alij vnâ
 esse volunt ut aera aut ignem, aut aliquid quod his inter-
 iectum est, quod sit corpus separarique possit: alij plures v-
 na esse ponunt. Eorum enim partim ignem atque terram
 coniungunt, partim & hæc & aera tertium, quidam a-
 quam etiam his quartam adiungunt, in his Empedocles,
 ex quorum concretionem & secretionem aut commutationem or-
 tum interitumque rebus vsuuenire censent. Ac ea quidem
 quæ prima sunt, primumque locum tenent, principia & e-
 lementa recte dicuntur, quibus vel concretionem, vel secreti-
 one vel aliqua alia mutatione mutatis, ortus rerum & in-
 teritus consequantur. Qui autem præter hæc quatuor quæ
 commemorauimus, vnâ materiam faciunt eamque

✕

18

Numerus primarum qualitatum
DE ORTU ET INTERITU.

quod patiendi vim habent, dicuntur. Calidum enim est, quod ea cogit quae sunt eiusdem generis. Nam dissipare & scernere, quod quidem ignem facere dicunt, cogere est ea quae sunt generis eiusdem. Fit enim forte fortuna, ut ea quae sunt alieni generis tollat. Frigidum autem est id quod cogit & congerit tam ea quae sunt eiusdem generis, quam quae alieni. Humidum determinationis suae est expers, cum facile termino alieno coerceri possit. Siccum autem, quod suo sine facile coercetur & concluditur, non facile autem alieno. Tenue porro, crassum, lubricum, aridum, durum, molle, ceteraque differetiae ex his extiterunt. Nam quoniam id quod complendi vim habet ad id quod humidum est, pertinet, propterea quod non determinatum sit illud quidem, sed facile determinari possit, sequaturque id quod contingit: quod autem tenue est vim complendi habet (minutis enim ex partibus constat & quod minutis partibus constat implendi vim habet totum enim cum toto aptum est & cohaeret quod autem tenue est tale est maxime) profecto id quod tenue est in humidorum, quod crassum in siccorum numero habendum est. Rursus aut quod lubricum est in humidorum numero reponitur: lubricum enim est in humidum quod aliquid accepit ac tulit, ut oleum. Quod vero aridum est siccis subiicitur. Aridum enim est id quod admodum siccum est ut etiam concretum sit humoris penuria. Iam vero & mollia humidis, & dura siccis subiiciuntur. Molle enim est quod cedit in se nec mutatur quod quidem humida faciunt. Itaque humida non sunt in mollibus sed in humidis mollia. Dura autem sub sicca subiiciuntur. Durum enim est id quod concretum est, & quod concretum

hanc quod patiendi
Mors est quibus quum
si inter se confecti
tur humor & siccitas
agendi & patiendi vim
habent enim sunt
quatuor contraria
Quare dicuntur vim
patiendi habere tantum
ex comparatione ad alia
Quae calorem & fugam
quod videtur in hunc agendi
vim suam insignior & utilis
vires imbecillior...

Calidum enim quod
iteratio naturae dicitur
quae si separare est
agere: atque calidum
separat & homogenea
& homogenea congregate
fugam vero congregate
tam ea quae sunt heterogenea
quam homogenea dicitur
calidum & fugidum
agendi vim habere...

quod quidem ignem
quod per se cum est ignis
metallorum liquefactione
in ea dicitur dicitur congregari
tunc quae sunt & si
quidem separantur
heterogenea & si sunt
dicitur quod dicitur...
fugidum autem est
quod per se cum est aqua
congelata cum ea dicitur
congelantur. Terra ea
fugidum patitur & si sunt...

Difficile ita humidum &
sic enim patiendi vim habere
facile sunt difficile dicitur
nari suo humore potius
ad se passionem atque
humidum difficile, siccum
vero facile suo humore
conducitur. Vtrumque
siccum terrestris potius
est accipere quam
humidum siccum cum ad
facile suo humore con
ducitur...

Et omne porro
necne pulchre plures offe
rentes primas qualita
tes & tactiles quae
quatuor & dicitur alia
omnibus ad istas primas
quatuor reducatur...
Profecto id quod
dicitur ad humidum
crassum vero ad siccum
reducitur...

Molle
Molle dicitur quod propter
contactum in se facile cedit
atque humidum est & fluidum...

ARIST. LIBER II.

humidum dicitur tubus
humore in suis partibus
interius quam exterius
quomodo aqua est humida:
Si vero quod habet
adventitium humorem
ad tantum in partibus
exterioribus et proprium
humorem dicitur. Et tertio
quod habet utramque ad adventitium
humorem sed in tantum
in partibus exterioribus
interius et proprium
Modum appellatur

est, durum. Siccum autem et humidum multis modis ali-
quid dicitur. Ei enim quod siccum est, humida et vda re-
pugnat: rursusque humidis ea quae sicca et concreta sunt,
Humidis autem et siccis quae primo loco dicta sunt, haec
subiiciuntur omnia. Quoniam enim vdis sicca contraria
sunt, et vdu est id quod in summis partibus alienum hu-
morem habet, madens vero id quod in intimis, siccum au-
tem id quod humore priuatum est et caret, non est id qui-
dem dubium, quin vda in humidis sint, et sicca quae illis
contraria sunt, in siccis quae primum locum obtinent. Eade
est rursus humidorum et concretorum ratio: humidum e-
nim est quod suum propriumque humorem in intimis par-
tibus continet, concretum autem id quod hoc ipso caret.
Ita horum illud in humidis, hoc in siccis erit. Pressicuum
est igitur, ceteras etiam differentias omnes ad primas
quatuor referri atque reuocari, neque has iam ad pau-
ciores. Nam nec calidum est idem quod humidum aut
quod siccum, nec humidum idem quod calidum aut quod
frigidum, nec frigida et sicca alia aliis subiiciuntur, nec
a calidis et humidis continentur. Ita haec sint quatuor ne-
cesse est.

Argumentum. Cap. 3.

Imprimis de primariis
qualitatibus combinatio
interius et copulationes
colligitur elementorum
Sed et dualia elementa
quibus una virtus ad
offensa et sunt syn-
cra postremo quibus
elementis locis superius
et aliis aut quibus
inferius attribuitur...

Quoniam autem quatuor sunt elementa, et horum
quatuor sex copulationes, nec contraria coniungi copula-
rique solent (calidum enim ac frigidum, rursusque hu-
midum et siccum idem esse non potest) certe quatuor ele-
mentorum coniunctiones erunt, caloris et siccitatis, ca-
loris et humoris, ac rursus frigoris et siccitatis, frigoris
et humoris, eaque proportionem corpora simplicia, i-
gnem, aera, aquam atque terram consecuta sunt. Ignis
tantum quatuor elementa

Et horum quatuor

Ita efficiunt quatuor esse
elementa et sunt
elementa quod sunt iusto
et legitime quatuor
primariis qualitatibus copu-
lationibus: atqui tantum sunt
quatuor, sunt sex

Calidum enim ac
humidum cum frigore
copulatur potest quia natura ei
constat ex duobus contrariis
itaque sic duobus copulationibus
et in duobus tantum quatuor
tunc coniunguntur

DE ORTV ET INTERITV.

26

enim calidus & siccus est, aer calidus & humidus, aer enim quasi exhalatio est: aqua autem frigida & humida, terra frigida atque sicca. Ita fit, ut recte ista differētia primis naturis tributa esse videantur, & ex earum ratione horum numerus constet. Omnes enim etiam qui simplicia corpora elementa faciunt, alij unum, alij duo, quidam tria, nonnulli quatuor ponunt. Atque ij quidem qui unum modo primum esse dicunt, deinde concretionem & raritatem cetera generant, duo principia faciunt densitatem & raritatem, vel calorem & frigus. Hæ enim vim efficiendi habent, unum autem ut materia ab eis ponitur. Qui autem deinceps duo faciunt, ut Parmenides, ignem & terram, ea quæ his interiecta sunt, ut aera & aquam, horum permutationes ac temperationes volunt esse. Eodēque modo ij qui tria faciunt, quemadmodum Plato in diuisionibus. Medium enim temperationem facit: eadēque ferè dicunt & qui duo & qui tria ponunt, nisi quod hi medium in duo secant, illi autem unum tantum faciunt. Quidam vero statim quatuor ponunt, ut Empedocles. Sed hic quoque in duo quatuor contrahit. Igni enim cetera omnia opponit, facitque contraria. Ignis autem non est simplex, nec aer, nec ullum eorum quæ commemorauimus, sed concreta atque confusa. Et quanquam eiusmodi sunt simplicia, non tamen eadem, ut id quod igni simile est, ignis speciem gerit, & quod aeri simile est, aeris. Quod item fit in ceteris. Ignis autem, vis est maior caloris, ut glacies frigoris. Concretio enim & feruor exuperantia quædam sunt, frigoris illa, hic caloris. Quod si glacies humoris frigorisque concretio est quædam, ignis etiam erit feruor coloris &

Eaque proportionē

Quædam enim dicuntur
elementorum duæ quæ
etates tribuantur una
in summo æthere
in remisso gradu sicut
negue vero hæc remisso
suadenda est ex simi-
litudine contrariorum
ut medici possent obui-
are sed ex propria na-
tura cum sunt elementa
quæ ergo ita postulat
natura ignis & aerem
summo habere calorem
et remissam siccitatem
Igme enim calidius
imior et siccitas hic
definitur dicitur in pati-
endi ut siccum dicitur
quod est siccitas suam
etatem figurat et alio
nam officio recipit
humidum vero contra
quod siccitatem
difficilius coarctatur
aliquam facile recipit
et cum terra siccior
sub quam ignis et
aer humidior quam aqua
nam terra facilius
et est siccitas et humiditas
suam figuram quam ignis
et aer facilius alio
termino coarctatur quam
aqua ...
Platonem diuisionibus
non satis constat quod
in intelligendum
istae diuisiones nonnulli
aut intelligunt
Platonem quædam diu-
tationes in quibus sub-
stantia expressa dicitur
de magno et paruo
et de ære et aqua
dignitate quædam Pla-
tonis non scripta ...
Igitur cetera

Enim animaduertenda
sunt. in ipso quod magis
ita ut massa ad aggen-
dum se constituit vel
quæ elementis satis
magna ut massa est
ad resistendum ipsi igni
in substantia ipsi igni
opponuntur atque ita
quatuor elementa ad
duo reducuntur ...

Et quidquam eiusmodi
dicitur elementa quædam elementa de g. Gij
sub sensum nostrum cadunt non esse deo pura
et simplicia propter infinitas transmutationes
quibus sese transmutant. Itaque aera & dan-
tissima deo quæ sunt pura et
concreta quod simpliciter quædam sunt
elementa in expressa ...

Cum autem quatuor
Quia duo sunt esse
mentis elementa ut potest
videtur et aer et aqua
aut duo gramina ut
terra et aqua. Idcirco
duobus superioribus super
ioribus duobus vero
superioribus inferioribus
locum attribuit...

Media et extrema
Extremaque sunt
hinc et haec ratio est
videtur quod media et
extrema sunt in medio
contra namque de quibus
gratia ignis ab solute
et simpliciter sunt
et terra ab solute gra
tia comparatur ad
ignem quodammodo
dignum est ad

Capitulum 4.
Terra autem et aqua
sunt duobus modis
aqua ad terram quodam
modo dicitur ad aerem
vero et ignem gramina.
Et aqua fugat magis
quam humor

Chion aqua fugat
superiora aerem ita su
periora ab aere humore
Quamvis et humor aqua
crassior sit et densior
magis humectat terra
tunc quia est fortius
haec sunt humectat
aerem et humor humectat
et in facilius penetrat
et naturaliter magis flectit
hanc habet...

Argumentum 4. cap.
In hac hoc cap.
aut elementum
de 4. elementis
Idque haec ratio est
Contrariaque de aere et
omnibus dea elementis
sunt contraria de 4.
ora elementa de 4.
munda omnia...

siccitatis. Itaque nec ex glacie, nec ex igne quicquam efficitur
Cum autem quatuor sint corpora simplicia, utrunque duo
rum utriusque loci est. Ignis enim et aer eius loci sunt, qui
in extremum fertur, aqua vero et terra eius qui in medium.
Extremaque sunt quidem maximeque sincera, ignis et ter
ra, media autem et permixta magis, aqua atque aer: at
que utraque utriusque contraria sunt. Nam et igni aqua co
traria est, et terra aeri: haec enim ex affectionibus proprie
tatibusque contrariis constant. Veruntamen cum quatuor sint
omnino, una in quoque reperitur. Nam et terra siccitas
magis est propria quam frigus, et aqua frigus magis quam
humor, et aeris humor magis quam calor, et ignis calor
magis quam siccitas.

Quoniam autem supra expositum est simplicia corpora
alia ex aliis oriri, idque sensu percipi constat (neque enim
commutatio esse posset, quippe cum ex affectionibus eorum
quae apta sunt et tagunt inter se, commutatio oriatur) quis sit
mutuae eorum inter se mutationis ac vicissitudinis modus di
cendum est: et utrum omne elementum ex quoque oriri pos
sit, an nonnulla possint, alia non possint. Illud quidem per
spicuum est, omnia natura vi utroque citroque oriri, Ortus e
nim et in contraria progreditur, et ex contrariis: elemen
ta autem omnia repugnantiam quandam inter se habent,
propterea quod contrariae sint eorum differentiae. Aliis
enim utraque contrariae sunt, ut igni et aqua, cum ille
calidus sit et siccus, haec humida atque frigida. Aliis
autem altera tantum, ut aeri et aquae. Ille enim humi
dus est et calidus, haec frigida et humida. Ita hoc per
spicuum est in toto genere, omne elementum ex quoque

DE ORTV ET INTERITV.

27

natura vi oriri. Sed hoc ipsum in quoque facile animad-
ueri licet quodammodo. Omnia enim ex omnibus qui-
dem oriuntur, sed maiore & celeritate, & tarditate, &
facilitate, & difficultate differunt. Quae enim inter se co-
munionem quadam qualitatis iuncta sunt, eorum velox est
mutatio, quae non sunt, tardior, quod facilius unum quam
duo vertitur, veluti ex igne aer orietur, quod celerius hic
se vertat. Ignis enim calidus est & siccus, aer autem cali-
dus & humidus. Ita si ab humore siccitas vincatur, aer
erit: rursus autem ex aere aqua orietur, si calor à frigore
superetur. Nam quoniam illum calidum humidumque po-
sumus, & hanc humidam ac frigidam, propterea calore
mutato, aqua orietur. Eodemque modo aqua in terram
& in ignem terra se vertet. Vtraque enim cum utrisque
aliqua societate coniunguntur, quandoquidem aqua fri-
gore, humoreque praedita est, terra verò frigore ac siccitate.
Ita si humor vincatur, terra orietur. Rursusque quoniam
in igne siccitas inest & calor, terra autem frigida & arida
est, si frigus consumatur, ex terra orietur ignis. Ex quibus
perspicuum est, & simplicium corporum ortum vicissitu-
dine quadam contineri, & modum hunc mutationis esse
facillimum, propterea quod communione quadam quali-
tatum teneantur ea quae deinceps sequuntur. At ex igne
aqua, & aere terra, rursusque ex aqua & terra aer, at-
que ignis oriri quidem possunt, sed difficilius, quod plurimum
sit mutatio. Necesse est enim, si ex aqua oriturus sit ignis,
& frigus interire, & calorem: rursusque si ex terra aer,
frigus siccitatemque consumi. Eademque ratione si ex igni
& aere aqua, terraque oriantur, utraque qualitas verta-

Elementorum quae
symbolizantur. Quae
una qualitate commu-
nium facit, ut
se alter ex transmu-
tatio ut aeris ex
igne, qui aether
tantum qualitatis ut
potest contraria est
cum aqua est domus
vero non symbolizantur
difficilior et tardior
ut aqua ex igne,
ut aqua est qualitatis
mutatio est nempe
calor et siccitas ut
a frigore et humore
aqua. Utrumque vero
est quod obicitur eadem
est rationes duae
qualitatis contrari-
as ad duae, et
est unum ad unum
contrarium, quod
est unum maiorem et
est a contraria et
siccitatem et terram
mutationes et
et vel tardior
et vi resistendi...

remanet enim omne
obseruandum est et
atque intelligendum
in symbolizantibus
elementis alteram
qualitatem quae non
immutatur inter se
remitti prout de
mutati forma postulat
aliqui duntaxat ex igne
oritur aere immut-
calor est aere
quod est absurdum...

Om utrumque altera

De omni re quod sit in mundo oriri

ARISTO. LIBER II.

tur necesse est. Atque hic quidē ortus longior est. Sin utriusque altera qualitas deleatur, facilius illa quidem est, non est tamen eorum inter se mutatio, sed ex igne & aqua, terra, atque aer, ex aere ac terra ignis & aqua oriētur. Cū enim aquae frigus deletū erit, & ignis siccitas, aer erit. Remanet enim huius calor, & illius humor eodem modo. Cū autem ignis calor, & aquae humor tollentur, tū terra oriētur, propterea quod illius siccitas, huius humor relinquatur. Eodemque modo ex aere ac terra, ignis & aqua nascuntur. Cum enim aeris calor interit, terrae autem siccitas, aqua oriētur: nam & illius humor, & huius frigus remanet. Cum porro aeris humor, & terrae frigus tollitur, ignis existit, quod illius calor relinquatur, & huius siccitas, quae quidem ignis sunt propria. Atque etiam sensui ignis ortus conuenit. Flāma enim maxime ignis est, haec autem fumus est ardens: fumus vero ex aere, terraeque constat. In iis autem quae consequuntur, non potest interempta altera qualitate in utroque elementorum, in ullum corpus mutatio vicissitudōque eorum fieri, quod in utroque vel eadem vel contrariae relinquuntur, quorum ex neutris corpus oriri potest, ut si ignis siccitas deleatur, aeris autem humor: in utroque enim calor remanet. Si verò utriusque calor, contrariae remanent, humor & siccitas. Eademque est ratio ceterorum: in omnibus enim quae sunt eius generis, inest partim eadem qualitas, partim contraria. Ex quo simul perspicuum est, ea quae ex una qualitate in unā mutantur, una deleta oriri: quae autem ex duabus in unam pluribus. Atque illud quidē cōfectum est, & omnia ex quous ori-

Docet quomodo ut
elementum ex altero
oriatur, cum dicitur
quomodo unum ex
duobus oriri possit
vult ex eo quod
ex duobus oriri non
possit
non solummodo
elementum
elementorum una
tantum qualitas de
beat, cum hoc
modo remanet mul
titudine qualitates ex
quibus conueniunt
elementum
oriatur ut ex supra
constat si debeat
siccitas ignis &
aqua frigus sicut
ex calore ignis remanet
humor & ex siccitate
humor & humor aquae
oriatur aer. Sic
si quid est ex calore
et humiditate ...
flamma enim
plato & aristoteles
sunt ex ignis & aqua
constituta flamma
carbonem & alia
in autem
Aristoteles in 1° libro
de generatione & corruptione
dicitur quod nullum
medium inter elementa
est, non posse enim
unum elementum ex
duobus oriri, si ab utroque
altera qualitas
deleatur. Remanet
autem una qualitas
ut videtur contra
hoc atque ex 1° libro
de generatione & corruptione
ex 1° libro de generatione &
contrariis qualitatibus
ut dicitur in 1° libro
de generatione &
est oriri ...

*Unum elementum non esse materiam subiectam transmuta-
tioni eorundem*

DE ORTV ET INTERITV. 28

isdem hoc etiam modo disputabimus. Nam si eorum
corporum quae natura constant, materia est, ut etiam non
nullis placet, aqua & aer, quaeque sunt eiusdem generis, aut
unum, aut duo, aut plura sint necesse est. Unum quidem o-
mnia esse non possunt, ut aer, vel aqua, vel ignis, vel ter-
ra: siquidem in contraria mutatio est. Si enim sit aer, cum re-
manebit, commutatio erit, non otiosa. Simul autem non ita
videtur, ut aqua simul sit, & aer, aut quoduis aliud. Sic
enim erit repugnantia quaedam & differentia, cuius alteram
particulam, ut calorem ignis, habebit. Nec verò ignis erit
aer calidus, quippe cum quod tale est, commutatio sit: neque
ita res habere videatur. Rursus autem si ex igne aer orietur,
caloris in contrarium mutatione erit. Hoc ergo aeri conue-
niet, eritque aer frigidum quiddam. Ita ignis aer calidus esse
non potest. Simul enim idem calidum erit & frigidum. Ali-
quid ergo aliud praeter utrunque idem erit, quaedamque
alia materia communis. Eademque ratio in omnibus valet
ad docendum non esse unum horum, ex quo cetera oriantur.
Quin nec aliud quiddam praeter haec quatuor, veluti ali-
quid quod medium locum inter aera & aquam, vel aera &
ignem, ita tamen, ut aere igneque sit crassius, tenuius autem
ceteris. Erit enim illud aer, ac ignis cum repugnantia. At
privatio est contrariorum alteram. Non igitur illud solum
unquam esse potest, ut aiunt quidam, quod infinitum est
& continet. Eadem ergo ratione quoduis horum erit, aut
certè non aer potius quam ignis. Quod si nihil quod quidem
sub se sum cadat, his prius est & antiquius haec erunt omnia.
Necesse est igitur, aut ea permanere, nec alia in alia se ver-
tere, aut se vertere, atque id, vel omnia, vel quaedam, quem

Argumentum
Et modo quo equi-
tas se transmutat
facile videtur
intelligatur, docet
unum elementum
non esse materiam
subiectam ad quodlibet
transmutationis sed
commune quoddam
esse materiam, in qua
simul ab omni forma
separatam ita ut quod
talit materiam
mutatur ex una for-
ma in alteram. Ita
ut in uno elemento
inter se aetherum
ori. sic enim de aere
ex igne oritur aer
Materia igitur communis
formam igitur & eam
est ut ab utraque
Unum quidem in
omni
haec ratione efficit
negationem elementum
in, negatione aliud
corpus quod est
postea actu materia
an esse transmuta-
tionem elementum
subiectam, quod
corpus inter aut non
inter esse inter
Materia prima non
est aeterna, si vero non
inter sit nullus est
discrepans inter co-
mutationem & ortum
est ad commutatio
quando id est subiectum
ignem secundum
suam naturam &
essentiam mutat
aut secundum quali-
tatem ut oritur
est caput & habet super
nomen

*Et si quod aliquis obicitur potest
scilicet materia esse medium quoddam
aut inter aera & aquam, vel inter
aera & ignem. Sed quod hoc modo
quod medium aut habet contrarietatem
aut non, si non habet absurdum est, quia
materia privatio est aeterna. Si vero
habet, non est aeterna. Si autem
elementum...*

quemadmodum Plato in

Timaeo in Timaeo et in Timaeo

Non transmutari propter
suam figuram plenam

Et cum sub sensum

Materia enim qua ex
parte talis est talis
potestatem sensum
est ...

inque separari
possit

Quoniam materia
forma in quam se

desinit forma dia
tux (m) Informis

ratione facultatis qua
habet ad recipiendam

alias formas quas
non habet ...

Quoniam autem
vicissim

Elementum non est
Materia aliorum

Manus unum vel
ex extremis vel ex

Mediis et in his
horum dici potest...

Extremorum vero
Non

Quoniam elementa ex
forma se non transmutant

Quoniam putantur de
terris Ma ex se

Formas non dari
Mi ignoramus duplicem

an esse ortum
rectum et alterum

circulare quod postea
ori ortu sua elementa

ta se vertunt et transmutantur

transmutantur candore
hoc ex duplici gratia

quia cognoscunt elementa
ta non se vertunt se

secundum has qualitates

ARIST. LIBER II.

admodum Plato in Timaeo scriptum reliquit. Necesse quidem esse ea ultro citroque vicissim mutari antè demonstratum est. Non parè autem celeritate aliud ex alto oriri, hoc etiam suprà diximus: propterea quòd eorum quae eadem qualitate prèdita sunt, celerior sit inter ipsa mutatio: eorum autem quae non eadem prèdita sunt, tardior. Ac si una est qualitatium repugnantia qua mutantur, duo esse necesse est. Materia enim medium est, cum sub sensum non cadat, neque separari possit. Quonià autè plura esse videmus, duae minimùm erunt. Si duae sunt, tria esse non possunt, sed quatuor, ut constat, quando quidem tot sunt paria. Cui enim sex sint, duae esse non possunt, quòd sunt inter se còtrariae. Ac de his quidè antè dictum est. Quoniam autè vicissim alia in alia se vertunt eorùm principium ullum esse nò posse, vel in extremo vel in medio, ex his intelligi licet. In extremis quidem non erit, propterea quòd si ignis vel terra erunt oia. Atque haec quidè ratio idè valet quod illa, qua ex igne aut terra oriri omnia dicatur. Præterea ne mediū quidè horū principium esse ullo modo potest, quemadmodū nònullis placet, aera & in ignè verti, & in aquā, aquā verò & in aera & in terrā, extremorum verò nò iā esse vicissitudinē. Insuper est enim, ne hīc in infinitū progrediendū recta via in utranque partē. Sic enim innumerabiles in uno erunt qualitatium repugnantia. Sit enim T terra, L aqua, A aer, I ignis, si ergo A in I & L versatur, quaedā etiam erunt A & I contrariae qualitates. Sint sanè candor & nigror. Rursus si in L A se vertat, aliae erunt contrariae propterea quòd L et I nò idem sunt, sint sanè siccitas atque humor, ita tamen ut siccitas S humor H litera notetur. Si ergo candor remaneat, aqua

unum elementorum non esse materiam subiectam
transmutationi eorundem.

DE ORTV ET INTERITV.

29

Quod aut cum

humida erit & cādida. Sint minus, atra aqua erit. In contraria enim mutatio est. Neceffe est igitur aquā, vel albam esse, vel nigrā. Sit autem primū. Eadē igitur ratione S. i. siccitas in I intelligetur. I ergo etiā. i. ignis in aquam mutabitur. Sūt enim cōtraria. Ignis enim primò niger erat, deinde siccus, aqua verò primū humida, deinde cādida. Perspicuum est igitur oīm inter se mutationem futurā, & præterea quod T, id est, terra cætera cōueniēt, duāq; cōiūctæ qualitates humor & cādor. Hæ enim quodam modo non fuerant copulatæ. Quod autē cū doceri instituissemus, huc antè delapsi sumus, hæc ipsa in infinitum progredi nō posse, id hinc perspicui licet: quod si rursus ignis qui litera I à nobis designatus est, in aliud se vertat, nec regrediatur, ut i M: aliæ qualitates cōtrariæ præter eas quæ cōmemoratae sunt, contrariæ I & M reddēt. M enī idē esse quod horum quatuor T L A I aliquod nō ponitur. Sit ergo K in I, & O in M, ita fiet, ut K in oībus T L A I insit. Eorū enim inter ipsa mutatio & vicissitudo est. Et quāquam hoc nondum ostensum est, tamen illud perspicuum est, si rursus M in aliud se vertat, fore ut alia qualitatum contrariorū in M & I, repugnantia reperiatur. Cumq; eadem semperratione cum eo quod proponetur, in superioribus qualitatum repugnantia quædā sit futura. fiet ut si infinita sint, etiam innumerabiles qualitatum repugnātiæ uni conueniant. Quod si fiat, nec quicquā, finiri poterit, nec oriri. Oportebit enim si aliud ex alio oriatur, per totidē qualitātū repugnantias progredi, atq; eo amplius, ut in nonnulla nunquā futura sit mutatio, ut si innumerabilia sunt media, quod necesse est, si elementorum infinitus sit numerus. Præterea ne ex aere quidē

Ex officio elementa
non esse infinita, oportet
terre primas qualitates
esse infinitas esse
Et prout & ignis oriri
May & ortu nō fu
progressus in infinitum

in ignē mutatio fieri poterit, siquidē infinita sunt qualitatu
repugnātia. Sic etiam fiet, ut unū sint oīa, cū præsertim ne-
cesse sit oēs cōuenire iis quidē quæ infra I sunt, illas superio-
rū, his autē ipsis eas quæ inferiorū sunt. Ita unum erunt oīa,

Argum. ut Cap. 6.

Mirabitur autē aliquis quonam modo ii qui plura uno
initia, & quasi elementa corporū ponunt, ita tamē, ut eorū
inter se mutationē ullā fieri negēt, id quod Empedocle pla-
cet, corpora inter se posse cōparari possint dicere. At qui hoc
ipse asserit: hæc enim paria sunt omnia. Ac si quātitate cō-
parētur, necesse erit aliquod idē inesse in omnibus, quæ pos-
sint cōparari, quod ea dimetietur. Vt si ex aqua sextario de
cē aeris fiant. Idem certē erat utrūque, si eadē eis mēsurā ad-
hibeatur. Si verō non ita cōparari ex quātitate possint, ut
spectetur quātū ex quāto oriatur, sed ex eo quod possūt, ut
si sextarius aquæ tātūdem refrigerare possit, quātum decem
aeris, hoc etiam modo ex quātitate, nō quæ ex parte quāta
sunt cōparari possunt, sed quatenus aliquid possunt. Licebit
etiā non ex quātitatis mensura & modo vires cōferre, sed
per proportionē: veluti, ut hoc calidum, hoc cādīdum. Illud
autē, ut hoc, in qualitate similitudinē, in quātitate autem
equalitatē significat, Absurdum ergo videtur, corpora quæ
mutari nō possint, nō proportionē cōparari posse, sed mensu-
rā vinum, & ex eo quod par sit tātī ignis calor, vel simi-
lis, & aeris multo maiora. Idē enim quod maius est, quia
isdem est generis, eādē rationem habebit. Nec verō Em-
pedoclis ratione & sententia accretio futura est, nisi ea quæ
additione existit. Igni enim ignem ei augeri placet,
Terra suum amplificat genus, æthere crescit & æther.
Hæc autē adduntur. At nō ita ea quæ crescūt, augeri videntur

prehendit Empedocle
quinguo de causis
primum quod dicitur
in elementa quidē
comparari inter se
at non transmutari
Deinde quod sustinet
in videri accretione
Tunc quod affirmat
in mixtura ori
casu fortuito postea
quod dicitur concor-
dant in discordia
omnes motus causas
non tunc explicari
omnes motus effici
causas postremo quod
putantur motum
animi omnia quæ
substantia deposita
esse ex elementis
Quæ vero nulla
in corpora
Deinde quantitate
de spiritibus aduersus Empedocle
Quæ quinguo cōparari possint
cognoscat eandem habent
Mabrouam possunt
inter se transmutari
Atqui Empedocle facit
elementa posse cōpa-
rari Ergo...

Elementa possunt duo
sub modis cōparari
Nimirum vel per se
vel in agnitione aut
per se vel analogiam

Mac vno Empedocle
Vobis Empedocle accretione fieri
est vera accretio, quia ut dicitur cap. 5.
Ex superuacuo accretio fit
diffinitibus in contrariis
principio. Partes vero & similibus

DE ORTV ET INTERITV.

30

Sed multo eidē difficilius est de ortu quem natura inuehit
 explicare. Quam natura oriuntur, omnia vel semper hoc
 modo, vel plerūque oriuntur. Quae autē nō seper, nec plerūque
 fiunt, ea casu & fortuna eueniunt. Quidnā causae est, cur
 ex homine homo vel semper, vel saepe nascatur? & ex tri-
 tico triticum, nō olea oriatur? An quia si hoc modo cōponā-
 tur, os oritur? Neque. n. ex iis quae cōcurrunt casu quicquā o-
 ritur, quēadmodū ipse ait, sed ratione quadā. Quae ergo ho-
 rum causa est? nō. n. quidē certē ignis, aut terra: nec verō cō-
 cordia & discordia, cōcretionis enim illa causa est tantum,
 hac secretionis. hoc autē vis est, & essentia cuiusque nō solū
 permixtio mixtarum, & secretio rerum, ut ei placet. Sed for-
 tuna in his dominatur, non ratio: temerē enim fortē & casu
 aliqua permisceri tēperariq; possūt. Eorū igitur quae natura
 cōstāt, causa, talis vel talis cōstitutio est: atq; haec natura est
 cuiusque de qua nihil dicit. Nihil ergo de natura differit,
 cūmq; in eo virtus natura sit & bonū, is tamē permixtionē
 solā summis effert laudibus. Atqui nō discordia, sed concor-
 dia elemēta, quae natura ordine Deo priora sunt, secernit,
 atq; haec ipsa in Deorum numero reponuntur. Præterea de
 motu simpliciter, nō accuratē differit. Non. n. satis est concor-
 diā & discordiā mouere dicere, nisi etiam eodem addatur,
 vim rationemq; amicitiae esse hoc tali motu ciere, discordiae
 autē tali. Eum ergo oportuit vel definire, vel ponere, vel de-
 monstrare aut accuratē, aut negligēter, aut certē aliqua alia
 rationē uti. Iā verō quoniā corpora & vi cōtrāque naturā
 et natura moueri vidētur, ut ignis in sublimē non vi, deorsū
 autē vi fertur: ei autē quod vi fit, id quod secūdū naturā est,
 repugnat, estq; contrariū, & aliquid vi moueri potest: fit ut

H ij

sed multo
 eodem
 et ista est reprobusio
 pro qua situm fuit
 carofine al q quib
 ra odumtur oia vel
 famp hoc modo vel
 p dūmque oriuntur
 qe ergo fortuna &
 casum cōstituit cau
 sam ortus rer p natu
 ralis pōnde facit
 ac si ortus & modus
 tueren...

quae Naturae ordine
 Platonius corū More
 f dūm intelligit
 Caelum: appellabam
 dūm & cōstāt
 apud natura quadā
 gmina & dū ergo
 voluerit Emped.
 cōstāt cōstāt q
 elemēta necessē
 est elemēta priora
 esse cōstāt q
 absurd...

propter motu simpliciter non

Quomodo

ARISTO. LIBER II.

aliquid etiā naturamoueri possit. hunc ergo motū affert, vel nullū affert concordia. Nam terrā deorsum ferri, cōtrarium est cōcordia, secretionique simile videtur, & discordia potius naturalis motus causa est quā cōcordia. Ita cōcordia omnino naturæ potius aduersabitur. Omnino autē, nisi cōcordia vel discordia motū afferat, nullus erit nec motus, nec status ipsorū corporū: quod absurdū est. Iā verò ea moueri constat, secretit enim discordia. ather aut nō à discordia sursum elatus est, sed interdum quasi à fortuna cum elatum esse dicitur.

„ Tunc etenim hoc pacto, diuerso sæpe cucurrit: Interdum autem ignem naturæ vi in sublime ferri affert.

„ Ast ather longis sub humum radicibus ibat. Quinetiā eundem mundi statum nunc in discordia, qui superioribus tēporibus in cōcordia fuerit, esse tradit. Quid ergo primum est quod motū affert, & quæ causa prima motus est? Nō enim quidē certē cōcordia & discordia, sed aliquis hanc motus causa sunt. Quod si est, illud erit principium, illud etiā absurdū est, animū ex elementis cōstare, aut aliquod eorū esse. Cōmutationes. n. animi, quo tandē pacto erūt? veluti musica, & rursus musica ignoratio vel memoria, vel obliuio. Neq; n. dubium est, quin si anima ignis sit, in eū cadant omnes eæ affectiones ac proprietates, quæ igni quæ ex parte ignis est, cōueniunt: sin cōcreta sit ex multis, eæ quæ sunt corporis, cum tamē harū nulla corporata sit. Sed

Argumentum Cap. 7 hanc sunt alterius artis & disputationis. De elementis autem ex quibus corpora cōstāt, ut differamus, ij quidē quibus aliquid cōmune videtur esse, aut vltro citroque verti. Si unum horum, alterum etiā concedere coguntur. Qui autē alia ex aliis oriri non faciunt, nec singula ē singulis, sed eo modo elementorum transmutatione quædam prout approbat posteriora vero reuocant quod secundum eam oportet non posse vniuersum elementum...

DE ORTV ET INTERITV.

31 *Quo scilicet modo oportet esse mixtum dari ex elementis hoc quomodo paries ex lapide que offe-
latur. Nimirum per compositiones minima-
rum partium mixta se-
positam absque
alteratione. Sem-
per officium una
est mixti non esse
ita elementa sed in
una parte una esse
elementa et in altera
ita alterum quod
est absurdum
quod oportet quod
mixti & mixta
esse ut dicitur cap
vltimo libri superioris*

quo ex muro lateres, ij incommodum suscipiant necesse est.
Qui autem ex illis erunt carnes, ossa, & quiduis aliud?
Quod verò affertur, sollicitos habet eos etiā qui elementa a-
lia ex aliis oriri volunt, quomodo ex eis aliquid aliud præ-
terea oriatur, ut ignis in aquā, aqua in ignē se vertat. Est
enim commune quiddam id quod subicitur. Caro verò &
medulla ex eis etiā oriuntur, hac autē quomodo oriuntur?
Item qui Empedoclis sententiā defendunt, quem modū
afferent? Cōpositio enim sit, necesse est, quemadmodum ex
lateribus & lapidibus murus construitur. Hac autem ad-
mixtio ex elementis quidem quę integra seruantur, consta-
bit, sed quę ex minutis partibus inter se componantur & tē-
perentur. Sic ergo caro & quiduis aliud coponitur. Sic ve-
rō fiet, ut nō ex quauis parte carnis ignis & aqua oriātur:
quemadmodum enim ex hac cera parte sphaera, & ex ali-
qua alia pyramis fieri potest, sed ex utroque utrūque fieri
poterat: ita hac quidem ex carne hoc modo, id est, ex quauis
parte ambo oriuntur, quod facere non licet iis qui illum mo-
dum inducunt, sed quemadmodum ex muro lateres & la-
pides existunt, utrūque ex alio loco atque parte. Eodēque
modo ab iis qui vnā eorū materiam faciunt, hoc queri
potest, quo tandem modo aliquid ex utroque ut frigore &
calore, vel igne atque terra futurū sit. Si enim caro ex utro-
que constar, & neutrum illorum est, nec rursus eorum quę
integra seruātur, compositio quid restat ut sit id quod ex il-
lis cōstat, præter materiā? Alterius enim interitus aut al-
terū facit, aut materiā. An verò quoniā & magis & mi-
nus calidū frigidūque est, cum planē ac re ipsa est alterum,
alterum non re ipsa erit, sed tantum poterit esse? Cū verò

*Eodemque modo
videtur cap. 10. vlt.
proponitur alia causa
propter quam
dubium esse videtur
ut si mixtum ex ele-
mentis oriatur: illa
enim elementa
non intereunt aut
interiunt si non in-
terant in alio
Empedocles sententia
qui existimant ortum
mixti ex positione
esse minima
mixta sepositam. Et
ita intereant nisi
ex 46 ori potest
ex 30 qd no est mix-
tum*

*Appetendum modum ortus mixti
ex elementis hoc hypothesis & primiti-
uarum prima est elementorum qua
libet recipere intentiones. Altera
est actus remanens sed potest
esse elementum vel reduci ad certā
aggregationem*

H iij

ARIST. LIBER II.

non omnino, sed quasi calidū fuerit frigidū, & ut frigidum
calidū, quod ea que miscetur, exuperatias suas alia aliorum
interimāt, tum nec materia erit, nec contrariorū illorū utriū
que reipsa omnino, sed ea quæ illis interiecta sunt. Quæ au-
tē ex parte calidius aut frigidius, aut cōtrā esse potest, hac
quidē ratione duplo magis calidum aut frigidū esse potest
vel triplo magis, vel alio modo generis eiusdē. Erunt igitur
mixta & concreta cū ab iis diuersa sint ex contrariis vel
elementis, & elemēta ex illis, quæ quodā modo esse ea pos-
sunt: non ita tamen ut materia, sed eo modo quo diximus:
estq; hoc modo admixtio, illo materia, id quod existit. Quo-
niam autem patiuntur etiā cōtraria eo modo, quē principio
explicauimus (quod enim reipsa calidum est, frigidum esse
potest, & quod reipsa frigidū est, calidum) fit ut nisi paria
sint, alia in alia se vertant: quod in aliis quoque cōtrariis sic
eodē modo. Ac primū quidē sic elementa mutantur, ex his
autem carnes & ossa cōstant, quæque sunt eiusdem generis,
cū id quod calidum est frigidū, & quod frigidū est, cali-
dum efficitur, & ad medium perueniunt. Hic enim neutrum
est. Mediū aut multas habet partes, nec indiuiduum est. Si-
milique modo humida & arida & quæ sunt generis eiusdē,
cū ad mediocritate reuocantur, carnem, ossa, aliāque eius-
dem generis faciunt. Omnia autē cōcreta corpora, quæ
circū mediū locū sita sunt, ex omnibus simplicibus constant.

Nā & terra omnibus admixta est, quod maximē ac diu-
tissime sit in suo quidque loco: & aqua, quod ea quæ ex plu-
ribus naturis cōcreta sunt determinētur, maximēque aqua
una ex omnibus simplicibus faciliē determinari possit, &
præterea quod terra sine humore cōstare non possit, sed aqua

Argumentum Cap 8

Docet hoc cap. omnia mixta omni
ex quatuor elementis
hoc videtur dicere propter quod
meteorum 2 no videtur, & stare
ex quatuor elementis quælibet
est plura... Man de terra
Ita mixtum diffinitur Quodvis est

Cum vero non
vide cap. vltimum v. lib...
etiam sententiam oppositam
de proposito questione
vnde aut mixta au
u de elementis no
ut sola elementis
qualitates remaneant
in mixto neque ut
sola materia sed ut
mixto sunt de se
dum qualitates de
secundum formas
neque ty ob id dicunt
tunc esse actu in
mixto sed potestate
quatenus videtur
subiungitur ipse
mixti corporis ut
dictum est cap vltimo
lib. superioris Quod
vero pertinet ad cō-
trariis qualitates in mixto
non sunt summe sed
relata de remissa...

Qua aut &
Docet mixta variab
elementorum tempera-
tiones varia mixta
genera oriri...
elementa ex illis
& impure & cal in
mixto per obitum
de voluta, elemen-
ta ipsa arguuntur
sua libertati de q
vniuerso sicque
de dissolutione cor-
poris mixti quodā
modo oriri dicuntur
ipse mixtis sicut
calor de domo per
dissolutionem domus
ad medium perueniunt
ad os domus cap vlti-
mo libri superioris
nempe elementa in
ipsis mixtis secunda
sunt vires ad certa agra-
tates redigi...

DE ORTV ET INTERITV.

32

etiam continetur: si enim plane humor ei adimeretur, diffunderet. Acterra quidem & aqua has ob causas admixtae sunt: Aer autem & ignis, quod terra & aqua sint contraria. Terra enim aeri, aqua igni repugnat: duntaxat ut essentia essentiae contraria esse potest. Quonia igitur ortus rerum sunt ex contrariis, & alterum contrariorum extremum inest, alterum etiam insit necesse est. Ita in omni eo quod coecretum est, oia simplicia reperientur. Hoc alimentum cuiusque declarat. Oia enim ex quibus constant, aluntur: nutriuntur autem oia pluribus. Nam quae una aqua maxime contenta videntur, ut ea quae terra ex se fundit, pluribus aluntur. Aqua enim admixta est terra. Itaque agricola cum irrigare volunt, ea studiosè admiscunt. Quoniam autem cibis materiae locum tenet, & quod cibum capit & alitur, coniuncta materiae forma ac species est, hoc quidem consentaneum est ut ignis solus ex simplicibus corporibus quae originantur ex se inuicem alatur, quae admodum etiam priores tradunt. Solius enim ignis ac maxime species & forma est propria propterea quod natura vi in extremis feratur. Vnquodque autem in sua regione natura vi ferri solet: forma vero ac species omnium in terminis est. Illud ergo confectum est, oia corpora ex oibus simplicibus constare. Quonia autem nonnulla oriri interireque possunt, ortus circum medium mundi locum est, omnis ortus, pariter quot quaeque sint principia, dicendum est. Tum enim denique singula videbimus, cum de vniuersis primum dixerimus. Sunt igitur & pari numero & eiusdem generis principia, quae in caeteris naturis primisque reperiantur. Vnum enim materia, alterum formae vim habet, locumque obtinet. Tertium etiam praeterea adiungendum est.

Cap. 9. De elementis

Imprimis dicendum est materiae et formae causam efficiantem necessarium esse in ortu, unde & ortus & interitus eorumque continuatae sunt studium causas apperere ad agendum. De hoc agendum est.

multa multa
atque terra
humores aquae
diffunditur in multitudine
humor & interitus
patitur. Ergo oia aqua
terra admixta est
pari ratione. Cum
alia extrema contra
ua non sunt sine aliis
necesse est corpora. Ma
mixta ex quatuor
elementis constare ...
hoc alimentum
qua est ratio. Quod
est res intermixta
ex quibus constant
atque nutriuntur
ex pluribus elementis
tunc constant ...
Nam quae una
plantae inquit oia
videtur constare ex
aqua nutritur videtur
et tunc non nutriuntur
Ergo multo minus
alia corpora ...
Quod autem cibum
quod est patitur a
vniuersa ratione
haberi materiae
atque cibum patitur
a vniuersa ex corpore
Cap. 9. de quod alitur
Ergo cibum materiae
ratione haberi
Corpus vero quod alitur
formatur ...
ut ignis solus
sola animata proprie
nutriuntur igne
itaque non proprie nu
tritur vniuersa quia si
alitur cum aliis
aliis elementis forma
vni obtinere datur
datur quodammodo
oia nutriuntur
...
tunc effectus
operantur ...

ARIST. LIBER II.

Neque enim in duobus, quæadmodum ne in primis quidem
satis est ad procreandum viriū. Ac causæ quidē quæ mate-
ria dicitur, locum tenet in iis quæ generantur, vis ea quæ
esse & non esse possunt. Alia enim necessario sunt, ut æter-
na, alia nulla sunt necessario. Horum autem illa nō possunt
non esse, hæc esse nō possunt, propterea quod fieri nō possit quod
quod necessariū est, secus cadat. Quædā & esse & non esse
possunt, quo in genere est id quod oriri potest, & quod in-
terire. Hoc enim aliquādo est, aliquādo nō est. Ex quo fit,
ut necesse sit ortum ac interitum in eo quod esse & nō esse
potest, versari. Itaque hoc ipsum in iis quæ generantur eius
causæ quæ materia appellatur, locum obtinet: eius autē cu-
ius gratia aliquid sit, forma ac species, quæ cuiusque essetia
ac naturæ ratio est. Tertia vero etiam adesse oportet, quam
omnes animo depingūt, nemo autē exprimit, sed alij in for-
marū natura satis magnā vim inesse ad gignēdum puta-
uerunt, in his in Phædone Socrates. Is enim aliis reprehēsis
quasi nihil dixerint, ponit eorū quæ in rerum natura sint
partim formas esse, partim res quæ formis participant, &
quamque harū ex forma & idea dici esse, communione au-
tē oriri, & interire eiusdē amissione. Ita fit, ut si hæc vera
sint, species atque ideas necessarias putet causas esse & or-
tus & interitus. Alij autem ipsam materiā satis esse in-
carnēt, ab eā enim motu existere. Sed neutrorum vera est
sentētia. Si enim causæ sunt species, cur non semper & con-
tinenter generant, sed aliās gignūt, aliās non gignunt, cum
semper sint & species & res earū participes? Præterea in
nonnullis aliquid aliud causam esse perspicimus. Nam &
medicus valetudinem efficit, & scientiam is qui scientia est

Pōntic refutatio Socraticis

May de Medicine

Proprietas sententia refertur hoc modo
ars mutatur natura, atque in arte
est causa efficiens: ita est medicina
valetudinem efficiens. Ergo ars in natura
est causa efficiens propter naturam.

Hoc est intelligendum de primis et
de secundis causis. Materia
ita dicitur, quæ
a caduca: sed hoc
interest quod mate-
ria a caduca prima
habetur ob id quod
de esse et non esse
possunt. Materia
minime...
qua esse et
necesse propter
amplius. Ipsi mate-
ria primatone. Ergo
ergo quædam ortus
tate. Ipsi esse
et non esse possunt
propter materiam
primatone. Amplius
habet oportet mate-
riam, quod ortus et
incarnat necessaria
esse...

Quæ autem cum
doce forma, etiam esse
necessaria in ortu,
sed et necessaria est
cum gratia res or-
tus atque res ortus
gratia, forma ergo
forma necessaria est
in phædone Socraticis
propter audire Socraticis
res quod tantum bonum
dicitur tubercula ut
putam dicitur Socraticis
sufficere ad res pro-
ducendas...

Quæ autem per se
quodammodo videtur res
bonum in phædone
in ipsa materia satis
bonum natura esse ad
res producendas...

præter materiam & formam causa efficiens
DE ORTV ET INTERITV.

præditus, cum interea sit & valetudo ipsa, & scientia, &
res quæ earum sunt participes. Quod item in aliis quoq; sit
quæ vi & facultate aguntur. Quod si quis in ea sententia
sit, ut dicat materiam propter motum gignere, magis ex ratione
naturæ dicat, quã iij qui illam sententiam sequuntur & inducunt.
Quod enim commutat, & quod figurat, magis est gignendi
causa: in omnibusque soliti sumus dicere id facere equali-
ter in iis quæ natura, & in iis quæ arte elaborantur, quod
vim mouendi habet. Quamquam ne hi quidem vere dicunt.
Materiæ enim est pati ac moueri, mouere autem & facere
alterius cuiusdam facultatis id quod & in iis quæ arte, &
in iis quæ natura efficiuntur, animaduerti potest. Neque
enim aut aqua animal ex se facit, nec lignum lectum, sed ars
ipsa quæ adhibetur. Itaque ob eam causam ne istorum quidem
vera sententia est, & quod veriorẽ magisq; propriam causam
præmittunt (rationem enim formamq; tollunt) præterea
vim corporibus tribuunt, quæ instrumentorum instar gene-
rant, sublata ea causa quæ forma dicitur. Quoniam enim
ut inquit, calor naturæ vi dissipare solet, & frigus coe-
re, & quodq; cæterorum aliud facere, aliud accipere ac pati:
ex his censent, ac per hæc cætera omnia & oriri & interi-
re sed ignis etiã ipse moueri atque pati videtur. Præterea si
militer faciunt, ut si quis serræ & unicuique instrumento
eorum quæ fiunt causam ascribat. Nam & cum serra vitur
quispiam, diuidatur, & cum radit, expoliatur lignum ne-
cesse est: quod etiam fit in aliis eodem modo. Quare ut ignis
quàm maxime faciat & motum afferat, tamen quemad-
modum moueat nõ considerant, quod scilicet multo deterius
quã instrumenta. A nobis autem & generatim antea de causis

I

33
Magis ex ratione
An eorum sententia
qui in materia pro
regendi sufficientes
posuerunt probabiles
Ne quæ aliorum...

Materia est
hæc ratio ita effigetur
Materia de causa
efficiens vñgna
re ipsa eodem
Imo dicitur si na
in natura nõ su
ut efficiat ma
tina nõ sufficiat
ad res producendas
ratione sem formamq;
sic existat
Desurget forma
tollere, atque si materia
sufficiat, forma
tollitur...

Præterea similitudine
facimus
hæc ratio sic intelli
genda est. Desurget
est dicitur instrumentum
tum aliorum & artifi
ad causam Neq;
efficiat ut sunt
quibus atque id dicunt
qui videntur materia
agere per primam
qualitatem & instu
menta sunt quibus
in agendo forma
videtur...

A nobis autem
Incipit explicare
ortus & interitus &
potentias causasque
eiusmodi causas effici
(Motus locale) (Moue
Motus celi...

Motus primi celi ortus & interitus
mutabilis causa, nomen propter accessum
et recessum ARIST. LIB. I.

dictum est, & modo de materia & forma explicatum. &
præterea quoniam motum qui per locum fertur, æternum
esse ostendimus, his constatibus ortus sit continuata quadam
serie necesse est. Motus enim quo per locum aliquid fertur,
faciet ut ortus sempiterna quadam continuatione consequatur,
propterea quod & inducat & abstrahat id quod gignendi vim habet. Hoc etiam perspicuum est, id quod antea
dictum est, verum esse, motum eum quo aliquid movetur loco, primas motum obtinere, non ortum. Multo enim magis
consentaneum est, id quod sit in rerum natura, causam
esse eius quod non est, originis ac status, quam id quod nullum
est, eius quod est. Atqui id quod loco movetur, in re-

Cap. 10.

Multo enim magis
hæc ratio ut efficitur,
quod iam actus est, debet
esse causa eius quod
non in quodam modo
motus locali movetur actu
est, id vero quod
ortus non est. Ergo
motus localis debet
esse causæ eius
quod ortus...

rum est natura, quod gignitur ac sit, non est. Itaque motus is
quo res moventur loco, ortu prior est & antiquior. Quo-
niam autem positum est & demonstratum, ortum interi-
tūque rerum perpetua quadam consequentia contineri,
motūque eum quo res movetur loco, ortus rerum causam
esse statuimus, hoc censemus, si unus tantum sit motus qui
fit per locum, utrumque non posse existere, quod sint contra-
ria. Idem enim & quod eodem modo affectum est, semper
idem facere natura solet. Ita aut ortus, aut interitus esset æ-
ternus. Plures aut motus esse debent, atque ij contrarii vel
mutatione loci, vel inæquabilitate. Contrarii enim cau-
sæ sunt contrarie. Itaque non primus motus causa est origi-
nis & interitus rerum, sed is quo obliquus orbis voluitur. In
eo enim motu & cōtinuatio una est, & duo motus in cien-
do. Si enim & continenter & semper ortus interitusque
rerum futuri sunt, & aliquid sit quod perpetuo pulsus a-
gitetur, necesse est, ut ne hæ rerum mutationes ac vicissi-

Magis motus
Hæc est ratio, quod
est primæ, causa est
posterior, ortus autem
motus localis est
prior ortu Ergo est
causa ortus...

Argumentum Cap. 10.
Quoniam autem
positum...

Et in motu primi celi
sit unum formæ, maxime
vires, dicitur quod in
ortu atque interitu
perspicuitatis causa: sed
non ortus & interitus
tangunt contrarios
effectus Contrarios
autem effectus causas
debent esse contrarie.

Quare ortus & interitus tangunt contrarios
tunc causa dicitur Motus solis, non quatinus
continuitas una est, sed quia de parte
duplex est, et quasi contrarius propter
accessum & recessum solis, qui fit in
cubo zodiaci dum in sol a nobis recedit
et causa est interitus Eius vero accessus
ortus causa est... obliquus ortus voluitur
obliquus dicitur non solum sed ratione
solum quod videtur ad aliquando proprium

accedat ad homines aliquando vero contingit ab his
in tunc obsequio a specul. in istar radib

ofter

DE ORTV ET INTERITV. 34

Ita si

tudines deficiat: & duo motus sint, ne alterum tantum re-
linquatur. Ac continuationis quidem perpetuitatisque, uni-
uersi motus, quo fertur, causa est, accessionis autem & reces-
sus, ortus obliquitas. Sic enim fit, ut interdum procul absit,
interdum propè sit. Quoniam autem dispar intelligendum
est, non erit motus æquabilis. Ita si ex eo gignit, quod acce-
dat & propè adsit, ex eo etiam quod recedat, & procul ab-
sit, hoc ipsum interimere dicetur: & si ex eo generat, quod
sepe accedat, interimit etiã ex eo quod plerũque abeat &
recedat. Cõtrariorum enim effectuum cõtrariæ sunt causa.
Parique temporis spatio interitus rerum ortusque, quos na-
tura affert, cõcluduntur. Itaque tẽpora & vita culusque rei,
numero cõtinentur, eoque definiuntur. Omniũ enim rerũ de-
scriptio & ordo est, omneque tempus ac vita certo quodam
termino circumscribitur, quanquã non eodẽ omnia, sed aliis
longior, aliis breuior datus est. Sunt enim quibus annus
datus est terminus quasi vitæ modus, sunt quibus diutur-
rior, sunt etiã quibus breuior. Ea etiã quæ sensus iudicio cõ-
ficiuntur, consentire videntur cũ iis rationibus, quibus uti-
mur. Animaduertimus enim & accessu solis rerum ortum
existere, & eiusdem recessu interitum cõsequi, & utrũque
paribus temporum spatiis. Par enim & æquale est tem-
pus originis ac interitus quæ natura affert, sed plerũque fit,
ut res breuiore spatio intereant, propter earum inter se tem-
perationem. Si enim materia nõ sit æquabilis, nec omni ex
parte eadẽ, dispares etiam & inæquales ortus sint necesse
est, aliq̃ue celeriores, alij tardiores. Ita fit, ut harũ rerũ or-
tu in aliis interitus consequatur. Semper autem, ut dixi or-
do seriesque rerũ in gignendo occidendoque perpetuabitur,

Sic em videmus
reditu solis & vno
tempore plantarũ
nasci arborẽ vnosq̃
annos generationis
causa videt cõstare
Quod in nobis ipsis
spiritus vna cu sangu-
ne accrescere

Parique temporis
ut em dmy accedat
monetur a capricorno
ad cancerum ita dmy
recedat monetur a
cancerio ad capricornũ
Omneque tempus

et per di cumque rei
descriptio & ordo
ita cõta est &
descriptio per di
vita vel status quo
egredi no contingit
(et em singulari)
vna em per di
no id est vita stat
interuallum de pa
tunc dmy miferis
de cause accedat
vel quia in omnibus
Materia no est eodẽ
moda affecta Nam
omnibus vniuersi quorũ
Materia molius est
cõstituta vel accedat
propter alius in salu
erem aut corruptum
adceat ambientem vel
propter Morbum vel
Quoniam propter alius
causas sunt in
propter modum in finibus

Motus primi celi ortus & interitus perpetuitatis
causa est nempe propter incessum & incessum

Quoniamque in omnibus ARIST. LIB. I. Solus

nec unquam intermittetur propter eam causam quam attuli

idq; accidit, nec iniuria. Quoniam enim omnibus in rebus

naturam id quod melius est appetere, & ad id conari cen-

semus, & esse quia non esse melius est (esse aut quot modis di-

catur, alio loco explicatum est) & hoc ipsum omnibus conue-

nire non potest propterea quod longius ab initio discedant:

ob eam causam Deus eo modo qui reliquus erat, perpetuam

rerum origine fabricatus, universum omnibus suis numeris ex-

plevit. Ita enim maximè status rerum continuari perpetua

rique potest, propterea quid proximè ad naturam essetiamq;

accedat ea origo quam eternitas consequatur. Huius autem

quemadmodum saepe dixi, causa est motus qui in orbem cir-

cumque fertur, quandoquidem is unus est continuus. Itaq;

cetera omnia quæ qualitatibus & proprietatibus ut simpli-

cia corpora, alia in alia se vertit, motum eum qui in orbem

incitatur, imitantur. Cum enim aer ex aqua oritur, & ex

aere ignis, rursusq; ex igne aqua, ortum in orbem latum di-

cimus, quod retrò vicissim comit. Ita rectus horum motus

cum eum qui in orbe fertur, imitatur, continuus sit & ater-

nus. Ex quibus illud etiam perspicuum est de quo nonnulli

querunt, cur cum unumquodque corpus in suum locum fer-

tur, immenso tempore ea corpora quæ ex pluribus naturis co-

creta sunt, non disuncta sint. In causa est, eorum inter se mu-

tatio. Si enim quodq; in sua regione maneret, nec in id quod

vicinum est, verteretur, iam diuisa essent. Mutantur qui-

dem propter motum qui duplex est, quoniam autem mutatur,

nullum eorum in ulla certa sede manere potest. Perspicuum

est ergo ex iis quæ dicta sunt, & ortum ac interitum esse

& cur sint, & quid sit quod oriri potest, quodque interit.

De elementorum mutua transmutatione oritur
ut vocatur propter motum celi arcum
quod ipsa elementa mutantur

In causa est
proposita quæ pro dissoluitur, quia
quæ rebus cur iam ab initio
tempore sua mixta non sunt
et in nihilum redacta cum
elementis in proprium locum mouentur

Quoniamque in omnibus
etiam subnat cum
sunt continuata vias
dum et orbis et
interitus rerum, dandum
finale, immutatio quæ
Natura semper appetit
id quod est melius. Me-
lus est autem esse quia
non esse & unum ergo
naturæ appetitum hanc
non su necesse est
semper aliquid oriri
Et de quod hæc infero
ra corporum cælestium
naturam imitantur
quoad possunt, cum
autem illa non sint
possunt esse eterna
secundum numerum
manent & eterna
secundum speciem &
continuatam. Itaque
ortus & interitus
vicissitudinis...
ob eam causam
Quando arist. disputat
de rebus naturalibus
non semper acquiescit
in rebus naturalibus
et de metaph. et de hoc
yorum more aliquando
animam suam refert ad
primam illam causam
divinam nempe, qui
hinc ortus atque inter-
itus rerum perpetua
est sine et vicissitudine
conferat...
eo modo quo
hic motus consistere videt
sunt in materia facietate
eius causa perpetua &
inextinguibile vicissitudine
rerum formæ reapt...

Itaque cetera

respondet igitur elementum (Mutuas transmutationes illud mape
dne ...

DE ORTV ET INTERITV.

35 *Quoniam autem si*

Quoniam autem si motus est, aliquid esse necesse est, quod motu
afferat, quemadmodum antea alio loco docuimus: Et si per-
petuus, est, aliquid etiam quod perpetuo pulsu agitet, esse de-
bet, idemque si continuus est, unum et idem, quod sit et immobi-
le, et originis expers, et commutationis, et si plures sunt
motus qui in orbem ferantur, plura illa quidem necesse est esse
sed ea omnia quodammodo uno principio contineri: tempus au-
tem si continuum est, motus etiam continuus est necessario. siquidem
tempus sine motu esse nullo modo potest: profecto si quis mo-
tus sit continuus, eius erit numerus et mensura tempus. Ex
quo fit, ut eius etiam sit, qui in orbem incitatur, quemadmodum
prima disputatione explicatum est. Si autem queratur, sitne
motus continuus ex eo quod id mouetur continuus sit, an ex eo
quod res in qua mouetur, id est locus vel affectio, non est id
quidem dubium, quin ex eo dicatur, quod id quod motu ciatur.
Quo enim modo affectio continua esse potest, nisi ex eo quod
res cui convenit, sit continua? Quod si ex eo etiam dicatur, quod
id in quo est, continuum sit, hoc ipsum loco tantum attribui
poterit, praesertim cum magnitudinem quandam contineat. Hu-
ius porro quod rotundum est, id unum est continens. Ita ipsum
sibi est continens semper. Quod ergo corpus in orbem circumque
fertur, id motum continentem efficit, tempus autem motio.

Quoniam autem in iis quae continenter vel oriendo, vel
commutando, vel omnino mutando moventur, aliquid ita ex
alio consequi animaduertimus, ut is ordo non interrumpatur,
nunc utrum aliquid sit, quod necessario sit futurum,
an nihil, sed omnia non oriri possint, videndum est. Esse enim
quandam perspicuum est. Ob eamque causam aliud est id est
aliud id est. Quod enim vere dici potest, id est
necessario dicitur ...

Cap. II Argumentum

*Hoc cap. ostendit quod
in orbem finitum ad
cessario dicitur
vero in rectum non
necessario dicitur
Sed quomodo
nam intentionem recte
possunt ...*

*Proposita quae sunt omnia
sequuntur dissolutio
et sumitur ex dictis
habet hoc verbum
fore et futurum esse
vult ad quibus
commune fore*

Quæ in rebus finem necessario euenire.

Quæ in rebus non necessario

ARIST. LIB. II.

Quæri ergo hoc

*Quæri ergo hoc
Duplex est necessitas
tas quam investigari
mortu et interitu
remum una est abso-
luta et altera de
hypothese quam sola
ponit in ortu rei
contingentis Nam
res singulares eodem
genere omnibus
ut dicitur de sensu
secundum...*

*Et cum quæri
proponit hanc quæ-
stionem utrum quid
de modum necesse
est si se posterius
prius esse ita
viassim si se prius
oportet esse posterius
Cum quæstionem per
distinctionem respo-
de nam in rebus
necessario euenire
hoc est verum, ut
si solonabre oca
de de contra si
occurrit potest
at in rebus cadent
de contingentibus
factum est, quæ-
rent si se dicitur
oportet si factum est
fundamentum pro
ty si factum si
fundamentum oportet
omni...*

Quæ in

*In infinito enim in se
prius neque posterius
flaque in infinito
proposita quæstionem
nullus sensus relinquit*

*id aliquando esse verè dici debet. At quod nunc verè dici-
tur, op. me. i. fore nihil prohibet nō fieri, me. op. enim ba-
dis. i. qui ambulaturus est. fieri potest ut non ambulet. Om-
nino aut quoniam quedam sunt res, quæ & esse & non esse
possunt, non est dubium, quin eadē sit vis eorū quæ fiunt, ita
ut non sit necesse hoc vel illud euenire ac fore. Quæri ergo
hoc loco potest, sintne omnia eiusmodi, an non, sed quedam
omnino ac planè necesse sit fieri, sintque ut quædā quæ non
possunt nō esse, alia quæ possunt: sic etiā in origine: ut reuer-
siones solis fieri necesse est, nec possunt nō fieri. Fuerit etiam
id quod prius est necesse fieri, nā si posterius erit, ut si domus,
etiā fundamentum, & si hoc, lutū. At enim quæri hoc etiam
potest, utrum si fundamentum extitit, domum quoque ne-
cesse sit construi: an non iam, nisi illud etiā omnino fieri sit
necesse, si verò hoc necesse est fundamento iacto etiā adifi-
cari domum. Sic enim prius ad posterius affectum erat, ut
si illud futurum esset, hoc prius factum esse necesse esset. Si
igitur necesse est posterius fieri, id etiam quod prius necesse
est: & si id quod prius est, id etiam quod posterius, necesse
est fieri, non tamen propter illud sed quia ponebatur neces-
sario futurum. Ergo in quibus id quod posterius est, necesse
est esse, in iis retro comitat: semperq; eo quod prius est &
antecedens posito, id etiam necesse est fieri quod posterius est
& consequens. Ac si in infinitum deorsum versus progre-
diatur, non necesse erit omnino id quod posterius est eueni-
re: quin ne ex adiunctione quidē. Semper enim alterum ne-
cessario antecedit. Propter quod illud necessario eueniet. Ita
fit, ut nisi sit infinitatis principium nec primum quicquam
futurum sit ex quo ipsum necesse sit euenire. Nec verò in iis*

Nec verò in

*Quæ in rebus finem habent non ne-
cessario posito prius ponit posterius*

etiā quæ terminis concluduntur, hoc verè licebit dicere, quòd absolute necesse est fieri aliquid, veluti exempli causa, domū necesse est edificari, cum fundamenta iacta sunt. Cum enim iacta sunt, ^{si} si semper hoc necesse sit fieri, efficietur semper, esse id quod fieri potest, ut non semper sit. Atqui in ortu semper esse debet, si eius necessario sit ortus. Quod enim necessario est, id etiam simul ac continuo est sempiternū, præferim cum id quod esse necesse est non possit non esse. Ita fit, ut si necessario est, eternū sit, & si eternū, necessario. Et si ortus ergo alicuius necessario est, eiusdē etiā ortus est sempiternus, & si sempiternus, necessario est. Si igitur alicuius necesse est absolute esse originem, necesse est eam reuolui, & retrò vicissim commeare. Necesse est enim ortum rerū, aut terminū habere, aut nō habere: & si nō habere, vel directā via progrediēdo, vel retrò, & in orbem vicissim commeādo. Horum aut si eternus erit, non rectā via esse potest, propterea quòd nusquā ad principiū peruenitur, siue deorsum versus futura, siue sursum præterita persequamur. Atqui principiū esse debet, si ortus finem habet ac terminū, atque id sempiternum. Retrò igitur commeet, in orbemq; feratur necesse est. Necesse ergo erit eū reuolui ac reciprocari, veluti si hoc necesse est esse, id etiam quod antecedit, sit necesse est: & si hoc, id etiam quod posterius necesse est euenire, quod idem perpetuum erit, & sempiternum. Nihil enim interest, hoc duobus, an pluribus dicamus effici. In eo igitur motu & ortu, qui in orbē fertur, id quid absolute necessariū est, ita consistit: ut si in orbē fertur, necesse sit quāque rem & oriri, & ortā esse: & contrā, si necesse est, horum origo retrò vicissim commeet: neq; id iniuria sit, ut quoniā eternus etiam aliter

Si igitur alicuius

Conceditur ex eo quod
est & necessario sit
in orbem reuolui esse

Atqui principium

In ortu recto infinito
Nullum est principium
primum, at in ortu orbem
reuolui est principium
primum ex quo infinitum
indivisibile oritur ut
ex aqua & aere, ex
focis ignis, ex igne
aqua, rursus ex aqua
aer ut in semper

Necesse est
ut sit recta via
facta vapores sursum
ascendunt & vapores
sub plena luna: atque
ex plena luna rursus
terra madefuit sicque
vapores sursum ascen
dunt per aerem quodā
circuito bida cap. 13.
2. lib. demonstrati
onibus...

Quae cum hoc

Post horum infer
orum unum dependere
ex motu orbis videtur.

Non enim necesse

est dare quod primum
orbis videtur oriri
et tantum est co
muni quod necessarium
eueniunt. Sed etiam aut
motu recto oriri...

Quorum autem
natura

Quorum quod interuenire
quodammodo eadem in
motu possunt redi
re, quorum natura
substantia est immor
talis, et aeterna,
cuiusmodi sunt astra
qua cum supra
nobis eueniunt oriri
Sunt vero occurrente

quod animo modo interue
niantur: alia vero
tantum eadem specie
rede possunt, ut de
quorum natura est mor
talis et caduca, itaque

Occurrente secundum
naturam tantum id
specie rede potest
Resurrectio cum Mor
tuorum non naturae
sed rei est opus...

explicatus est motus, qui in orbem circumque fertur, & qui
celo attributus est, ea etiam omnia necessario eueniant
sint, quae huius motus sunt motiones, quaeque ex eo consequun
tur. Si enim id quod in orbem fertur, semper alicui motum
affert, horum etiam motus in orbem incitetur necesse est: veluti
cum summus motus qui in orbem incitatur est, Sol hoc modo
in orbem mouetur: quoniam autem hoc modo est affectus, an
nua tempora ob eam causam reuoluuntur & reuertuntur. Quae
cum hoc modo eueniunt, ab his moderantur omnia. Cur er
go, quaerat aliquis, quada ita se habere videtur? ut aqua &
aer retro comeant, & si nubes futurae sint, pluere etiam oport
et, & si pluat, nubem etiam oportet esse: homines autem &
bestiae non alij ex aliis oriuntur, nec retrò vicissim comeant
ut vicissim idem oriantur? Non enim necesse est, si pater na
tus est, te nasci, sed si tu natus es, illum natum esse. Sed hic or
tus directam viam sequi videtur. Huius autem disputatio
nis principium illud repetamus, utrum omnia aequo retro co
meant, an non, sed nonnulla numero, alia specie tantum ca
de, alia ex aliis oriuntur. Illud quidem perspicuum est, ea om
nia quorum essentia quae mouetur, interire non potest, eadem
etiam reuera vicissim ultrò citròque in ortu comeare, quippe
cum motus id quod mouetur sequatur. Quorum autem na
tura talis non est, sed interire potest, ea necesse est in ortu
do, specie, non numero eadem renasci. Itaque aqua cum ex
aere oritur, & vicissim aer cum ex aqua aer eiusdem speciei
est, non idem re ipsa. Quod si nonnulla eadem etiam re ipsa
renascantur, at non ea certe, quorum materia & essentia
oritur, estque eiusmodi, ut non esse possit.

FINIS.

Nota..

